

Збірник наукових матеріалів
XXXVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ІННОВАЦІЇ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

18 листопада 2019 року

Частина 15

м. Вінниця

Інновації науки XXI століття, XXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 18 листопада 2019 року. – Ч.15, с. 82.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Інновації науки XXI століття», 18 листопада 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Пьонтік Н.М.</i> МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ.....	5
<i>Синчишин О.М., Науковий керівник Семенова О.О.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	8
<i>Ситніченко А.В.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КЕЙСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИКЛАДАЧА.....	11
<i>Собкович Р. І., Довганич М. М.</i> ГЕОМЕТРІЯ ТРИКУТНИКА	18
<i>Стегній Т.А.</i> КОМП'ЮТЕР І МУЗИКА. СУЧАСНІСТЬ І ТРАДИЦІЙНІСТЬ КОМП'ЮТЕР И МУЗИКА. СОВРЕМЕННОСТЬ И ТРАДИЦИОННОСТЬ.....	21
<i>Сурєва В.В.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ФОРМИ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ У ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ.....	25
<i>Фролова А.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	29
<i>Чапля В.С., Ієвлев О.М.</i> НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА.....	36
<i>Чиркіна С. В.</i> ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	40
<i>Швидич О.В., науковий керівник Пилипенко Н.В.</i> ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	42
<i>Шелухіна К., науковий керівник Деркач В.М.</i> ВІКОВА ДИНАМІКА ВДОСКОНАЛЕННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ	45
<i>Шемрай І.В.</i> МЕТОД ПЕРЕРІЗІВ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ СТЕРЕОМЕТРІЇ... ..	54
<i>Шемрай Марія, науковий керівник Пацалюк І.І.</i> МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ШКОЛІ.....	57
<i>Шкварчук О.В.</i> УРІЗНОМАНІТНЕННЯ ЗМІСТУ ТА ФОРМ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ	61

<i>Шкварчук О.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ І СТУПЕНЯ.....	68
<i>Яковлева В.А, Франкевич Л.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО–ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	77

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ

Пьонтик Н. М.

викладач педагогічного коледжу

ЧНУ ім. Ю. Федьковича

Інформатизація освіти – один з основних напрямів процесу інформатизації, продиктований потребами сучасного суспільства, у якому головним рушієм прогресу є індивідуальний розвиток особистості. Вона має забезпечити впровадження в практику програмно-педагогічних розробок, спрямованих на інтенсифікацію навчального процесу, вдосконалення форм і методів організації навчання.

Основною метою всіх інновацій в освітній галузі є сприяння переходу від механічного засвоєння здобувачами освіти знань до формування вмінь і навичок самостійно здобувати знання. Успішність розв'язання цього завдання значною мірою залежить від мети використання комп'ютера в навчальному процесі, якості й можливостей програмного забезпечення та від того, яке місце посяде комп'ютер в системі дидактичних засобів.

Дидактичний аспект заняття включає такі основні компоненти: зміст освіти та навчання, закономірності та принципи навчання, методи та засоби навчання, форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, передбачає синтез оцінок вибору та реалізації змісту, принципів, методів, і засобів навчання, форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості. Зміст освіти визначається в основному навчальними планами та програмами, розробленими Міністерством освіти і науки України, та реалізується безпосередньо в навчально-виховному процесі через підручники, методичні посібники, інші дидактичні матеріали.

Принципи навчання (дидактичні принципи) – це основні положення, що визначають зміст, організаційні форми та методи навчальної роботи. Вони, відображаючи якийсь один істотний аспект процесу навчання, є основою для

формулювання правил навчання, які залежать від принципу навчання, конкретизують його, підпорядковуються йому і сприяють його реалізації. Вони функціонують як практичні вказівки, якими користуються в конкретній навчальній ситуації.

Історії педагогічної науки відомі різні обґрунтування системи дидактичних принципів і трактування окремих з них. Першу спробу створення цілісної системи принципів навчання здійснив Я.-А. Коменський. Його система спирається на принцип природовідповідності: у навчанні та вихованні слід враховувати природні, вікові та психологічні особливості дітей. Оскільки природа розвивається поступово, у навчанні необхідно дотримуватися принципу послідовності, поступовості й систематичності. Одним із найважливіших принципів він вважав наочність, згідно з яким учитель повинен домагатися, щоб учні все сприймали чуттям [1, с. 111].

Саме, завдяки ІКТ, на якісно новому рівні реалізується принцип наочності навчання. В основі цього принципу покладено наукову закономірність про те, що ефективність засвоєння знань залежить від залучення до процесу пізнання різних органів чуття. Відомо, що органи зору «пропускають» у мозок майже в п'ять разів більше інформації, ніж органи слуху, і майже в тринадцять – порівняно з органами дотику. Реалізація принципу наочності допомагає учням глибше й повніше засвоювати знання, виявити зв'язок між науковими знаннями й життєвою практикою, сприяє становленню активної позиції в навчанні, стимулює розвиток мотиваційної сфери [2, с. 114].

Мультимедійні технології – це ефективний засіб реалізації дидактичного принципу наочності. Викладач за допомогою мультимедійної презентації скеровує увагу студентів на головне, виділяє основні аспекти предмета, супроводжує показ поясненнями, розповіддю. Використання на заняттях презентації дає змогу обійтися без аудиторної дошки під час пояснення нового матеріалу, а також стимулює студентів до пізнавальної діяльності, що дає змогу формувати пізнавальну мотивацію.

Презентації сприяють підвищенню інтересу і загальної мотивації завдяки новим формам роботи; активізації навчання завдяки використанню привабливих і швидко змінюваних форм подання інформації; індивідуалізації навчання, коли кожен працює у зручному для нього режимі.

Презентація як ефективний засіб організації навчального процесу оптимізує досягнення триєдиної дидактичної мети заняття (освітньої, розвивальної, виховної), розширює освітній простір заняття і підвищує його продуктивність, а також сприяє індивідуалізації і диференціації процесу навчання [3].

Література:

1. Фіцула М. М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с. (Альма-матер).
2. Величко С. П. Методика викладання безпеки життєдіяльності / С. П. Величко, І. Л. Царенко, О. М. Царенко. – К. : КНТ. – 2008. – 282 с.
3. Соколовська Т. П. Мультимедійні презентації – гідна альтернатива електронному підручнику. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/2d3/2d3207cd5bced641db908581ed44c7e5.pdf>.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Синчишин О.М.

*студентка факультету української філології
Криворізький державний педагогічний університет
Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
англійської мови з методикою викладання*

Семенова О.О.

м. Кривий Ріг, Україна

Сучасний світ вимагає обов'язкового знання іноземної мови. Стрімка глобалізація, доступність новітніх технологій, невідомий розвиток наукової сфери, поява можливості не лише для спілкування з іноземцями, а й для навчання та роботи за кордоном. Саме ці процеси спонукають людину до вивчення іноземних мов. Оскільки мовою міжнародного спілкування є англійська, саме її вивченню приділяють найбільше уваги.

Однією з гострих проблем сучасної освіти України є саме вивчення англійської мови. Останнім часом приділяється багато уваги результативності навчання іноземної мови, рівню засвоєння знань. Саме на школу покладають важливе завдання – вивчення іноземної мови, що у результаті призведе до оволодіння мовою. Тому все актуальнішими стають інноваційні підходи у вивченні англійської мови у школі, аби забезпечити учнів якісними знаннями, що дадуть змогу без перешкод інтегруватися у міжнародний цивілізований соціум.

Інноваційні підходи досліджували такі науковці як Н. Богущ, І. Литньова, Т. Решетнік, О. Козакевич, С. Алексеева, І. Максак,, О. Коломинова, С. Роман, Ю. Руднік та багато інших. Ними було розглянуто різноманітні підходи й методи такі як, «французькі майстерні», вебквест, проєктивні технології. Спільною рисою наведених методів і підходів є розвиток комунікативних та

творчих здібностей, розвиток навичок добору й виокремлення потрібної інформації у друкованих та електронних ресурсах. Але, незважаючи на вищезгадані праці, питання інноваційних підходів все ще залишається відкритим у сучасній педагогіці.

Нині гостро постає питання про впровадження та застосування новітніх методів у школі. Мова йде не лише про технічні засоби, що є допоміжними при використанні деяких методів, а й впровадження нових підходів до вивчення англійської мови. Задля того, щоб освіта динамічно крокувала вперед її потрібно підтримувати та оновлювати. Саме таке оновлення має на меті впровадження інноваційних методів. Інновації – це нововведення, які мають місце для оновлення й покращення освіти та інших галузей життя. Інновації в освіті розуміють як оновлення в освітньому просторі для покращення її змісту.

У сучасній школі, вивчення іноземних мов за допомогою ІТ є ефективним та доступним. Інформаційні технології сприяють якіснішому вивченню іноземних мов. Їх використання покращує роботу вчителів та робить цікавішими завдання для учнів. Методи, де використовують ІТ відкривають перед школярами доступ до нових джерел інформації, посилюють мотивацію вивчення іноземної мови, підвищують ефективність самостійної роботи. Перевагою цього підходу є використання мультимедійних засобів.. Таким чином можна демонструвати учням схеми, малюнки. Завдяки цьому методу реалізується принцип наочності. Мультимедійні технології дозволяють розробити різноманітні вправи для говоріння [1, с.7].

Популярними є проєктні технології, які застосовуються на уроках іноземної мови. Вони сприяють покращенню вивчення іноземних мов завдяки плануванню та використанню проєктних завдань.

Значну роль у використанні інформаційних технологій відіграє Інтернет, що є додатковим джерелом пошуку інформації. Всесвітня павутина має необмежену кількість інформації, яка корисна для вивчення іноземних мов. Вона може бути використана як для традиційних уроків так і для інноваційних підходів вивчення. Завдяки мультимедійним технологіям сьогодні ми можемо

розглядати один із новітніх пошукових методів, таких як вебквест. Це вид роботи, що ґрунтується на Інтернет-ресурсах, де учні здійснюють пошук потрібної інформації в мережі за вказаними адресами вчителя. Така робота сприяє розвитку аналізу, синтезу та критичного мислення; поетичних та художніх здібностей, а також підвищення мотивації до навчання. Завдання полягає у тому, що учасники мають певну кількість питань та проблему, яку необхідно вирішити. Виконавши завдання, учасник переходить до наступного етапу. Оцінювання здійснюється після завершення завдання. Такі види роботи допомагають урізноманітнити навчальний процес, зробити його веселішим та ефективнішим [2, 10].

Використання інноваційних підходів сприяє розвитку комунікативних здібностей, міжособистісному спілкуванню. Застосування проєктного методу, мультимедійних засобів, вебквесту, «французької майстерні» робить навчання більш цікавим, дозволяє учням співпрацювати в колективі, проявляти творчі здібності.

Отже, інноваційні підходи сприяють ефективнішому засвоєнню вивченого матеріалу, підвищенню якості знань, розвитку комунікативних та творчих здібностей.

Література:

1. Кукула О.В. Нові інформаційні технології у навчанні англійської мови / О.В. Кукула // Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за р. Редакцією А. О. Лавренчука. – Рівне : РОІППО, С. 7,11, 2013.

2. Руднік Ю.В. Актуалізація проблеми застосування інноваційних технологій у навчанні іноземних мов / Ю.В. Руднік // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 10 (Ч.2). С. 124-131, 2014

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КЕЙСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИКЛАДАЧА

Ситніченко А.В.,

студентка Педагогічного інституту

Київський університет імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна

Підготовка майбутніх викладачів до майбутньої професійної діяльності на сучасному етапі розвитку вищої освіти не лише має бути практико-орієнтованою, а й спиратися на сучасні технології і методики навчання, оскільки цього вимагає цифровізація суспільства загалом й освітньої галузі зокрема. Відповідно до положень «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті» (2001), законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014) та Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) визначено завдання щодо підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності майбутнього викладача. Так, у згаданій Концепції метою розвитку педагогічної освіти визначено «вдосконалення системи педагогічної освіти для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації, створення умов для залучення до педагогічної діяльності фахівців інших професій та забезпечення умов для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особистісного розвитку педагогів» [5].

Актуальною проблемою професійної підготовки сучасного викладача є питання впровадження методу кейсів (case-study) у практику вищої школи. Це зумовлено двома тенденціями: перша тенденція впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності майбутніх фахівців, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості; друга – пов'язана з поглибленням наукового знання про особистість фахівця, його професійність.

Кейс-метод у підготовці викладача тлумачиться як метод навчання, що

використовує опис (демонстрацію) та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у майбутнього викладача певного досвіду вирішення проблем у педагогічній діяльності [1].

У статті О. Долгорукова «Метод case-study як сучасна технологія професійно-зорієнтованого навчання» (2013) автор наводить такий приклад визначення *кейс-методу*: «кейс-метод - це детальний і глибокий опис реальної ситуації, який передбачає пошук відповіді на проблемні питання і базується на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань ситуацій (вирішення кейсів)» [1].

Використання кейс-методу у навчанні студентів педагогічних спеціальностей сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних та творчих навичок прийняття рішень. Кейс-метод дозволяє моделювати реальні педагогічні явища та ситуації, аналізувати фактичні дані, знайти вірний ефективний спосіб вирішення існуючих проблем [1].

Аналіз науково-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми дозволив узагальнено окреслити сутність поняття «кейс-метод у підготовці майбутнього викладача», яке можна розглядати як технологію навчання, що використовує опис (демонстрацію) та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у майбутнього викладача певного досвіду вирішення проблем у професійно-педагогічній діяльності. Відтак, під час роботи з педагогічним кейсом студенти мають аналізувати запропоновану педагогічну ситуацію та відтворену на друкованих чи комп'ютерних носіях, представлену у вигляді драматизації або відео; визначати сутність проблеми, пропонувати можливі рішення й обирати з них найпродуктивніші.

Характерною особливістю педагогічних кейсів є те, що вони створюються на реальному (фактичному) матеріалі, або ж описують ситуацію максимально наближено до реальної.

Розглядаючи *сутність* кейс-методу В. Платов виділяє такі його ознаки:

- наявність моделі педагогічної системи, стан якої розглядається в деякий дискретний момент часу;
- колективне вироблення рішення;

- багатоальтернативність рішень;
- єдина мета при виробленні рішень;
- наявність системи групового оцінювання діяльності;
- наявність керованої емоційної напруги студентів [3, с.13-16].

На думку О. Долгорукова, до *ознак і технологічних особливостей кейс-методу*, які дозволяють відрізнити цей метод від інших методів навчання, належать:

1. Наявність моделі педагогічної системи, стан якої розглядається в деякий дискретний момент часу.
2. Колективне продукування рішень.
3. Багатоальтернативність рішень; принципова відсутність єдиного рішення.
4. Єдина мета при виробленні рішень.
5. Наявність системи групового оцінювання діяльності.
6. Наявність керованої емоційної напруги студентів [1].

У зарубіжних наукових джерелах представлено на сьогодні чимало різних підходів до класифікації педагогічних кейсів. Однак у нашому дослідженні ми спиралися на два підходи до класифікації педагогічних кейсів, представлену у збірнику *European Case Clearing House (ECSH)* [6]. Зупинимося на них більш детально.

За першим підходом виділяють шість груп педагогічних кейсів, узявши за основу їх зміст та структуру:

1) *Кейси-випадки*. Це дуже короткі кейси, що описують один випадок. Кейси цього типу можуть використовуватися під час лекції для демонстрації того або іншого поняття або як тема для обговорення. Їх можна швидко прочитати, і звичайно вони не вимагають від студентів спеціальної підготовки до початку занять. Кейси-випадки корисні при знайомстві з методом кейсів.

2) *Кейси-вправи*. Такі педагогічні кейси дають студенту можливість застосувати певні прийоми і широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідні якісний та кількісний аналіз.

3) *Кейси-приклад*. Студенту необхідно проаналізувати інформацію з кейса і

виявити найважливіші зв'язки між різними складовими. Звичайно тут постає питання: чому все відбулося неправильно, і як цього можна було уникнути?

4) *Кейси-рішення*. Студентам необхідно вирішити, що вони робитимуть в обставинах, що склалися, і сформулювати план дій. Для цього студенту необхідно розробити ряд обґрунтованих підходів і потренуватися у виборі підходу, який більш всього націлений на успіх.

5) *Комплексні кейси*. Такі кейси описують ситуації, де значущі аспекти заховані у великій кількості інформації, частина якої неістотна. Задача студента - відділити важливі аспекти від малозначущих і не звертати на них уваги. Складність може полягати в тому, що виділені аспекти можуть бути взаємопов'язані.

б) *Допоміжні кейси*. Основна мета такого педагогічного кейса - передати інформацію. Це цікавіше, ніж традиційне читання або вивчення роздаткового матеріалу. Студенти набагато краще сприймають інформацію, представлену у вигляді кейса, ніж якби вона була в звичайному документі. Типовий допоміжний кейс може бути використаний як основа, на базі якої обговорюються інші кейси [6].

Відповідно до другого підходу педагогічні кейси класифікують на основі цілей і завдань процесу навчання та виділяють такі *види педагогічних кейсів*:

- 1) структуровані кейси (highly structured);
- 2) «маленькі начерки» (short vignettes);
- 3) великі неструктуровані кейси (long unstructured cases);
- 4) нестандартні кейси (ground breaking cases).

Серед типових педагогічних кейсів, які пропонують виокремити у професійній підготовці майбутніх викладачів, виокремлюють такі (за С. Ковальновою):

- 1) пояснювальні кейси;
- 2) описові або розповідні кейси;
- 3) міні кейси;
- 4) навчальні (керовані) кейси;

- 5) одиничні кейси;
- 6) питальні (тестові кейси) [3].

Аналізуючи дидактичне значення педагогічних кейсів, О. Долгоруков вказує, що основною *функцією* педагогічного кейсу є навчити студентів вирішувати складні проблеми, які не можливо розв'язати аналітичним способом [1].

Застосування педагогічних кейсів як методу навчання в освітньому процесі ЗВО має низку переваг та недоліків. Серед основних *переваг* педагогічного кейсу О. Долгоруков виділяє такі:

- створення ситуації, за якої є можливість перевірити теорію на практиці;
- розвиток навичок роботи у команді;
- розвиток здатності до вільного висловлення своєї думки, уміння формулювати питання, аргументувати свою відповідь;
- розвиток системи цінностей, життєвих установок, своєрідного професійного світосприйняття майбутніх викладачів;
- розвиток самостійного та критичного мислення;
- розвиток уміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору співрозмовника;
- розвиток уміння знаходити найбільш раціональне рішення поставленої проблеми [1].

До *недоліків* педагогічного кейсу, як методу навчання, автор відносить:

- недостатнє дослідження у педагогіці;
- загроза поверхневого вивчення педагогічної теорії з боку майбутніх викладачів;
- значна затратність часу та ресурсів;
- необхідність ґрунтовної підготовки викладача до проведення дискусії та аналізу «кейсової» ситуації, а також необхідність відмови викладача від власних суджень та рішень [1].

Наголосимо, що використання педагогічних кейсів, на думку сучасних дослідників, сприяє формуванню якостей, необхідних майбутнім викладачам, а саме:

- здатність до навчання;

- системне мислення;
- самостійність та ініціативність;
- готовність до змін та гнучкість;
- вміння виробляти та приймати рішення;
- вміння працювати з інформацією;
- завзятість і цілеспрямованість;
- комунікативні здібності;
- здатність до міжособистісних контактів;
- проблемність мислення;
- конструктивність;
- комерційна та ділова орієнтація [4, с. 60].

У нашому дослідженні ми спираємося на досвід використання педагогічних кейсів в освітньому процесі ЗВО. Опишемо алгоритм роботи викладача та студентів з кейсом, запропонований авторами О. Сидоренко та В. Чубою (стаття «Ситуаційна методика навчання: теорія і практика» 2001).

I. *Підготовчий етап.* Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали, визначає місце заняття у системі предмету.

II. *Ознайомлювальний етап.*

1. Введення в ситуацію студентів. Опис ситуації. Залучення учасників до живого обговорення реальної ситуації.

2. Глосарій (з'ясування сутності ключових понять кейса).

III. *Аналітичний етап.*

1. Усвідомлення і формулювання проблеми на основі інтерпретації ситуації.

2. Виявлення причин виникнення даної проблеми.

3. Вироблення різних способів дії в даній ситуації (варіантів вирішення проблеми).

IV. *Підсумковий етап.* Вибір кращого рішення з опорою на аналіз позитивних і негативних наслідків кожного [4].

Питання щодо того, на якому етапі вивчення навчальної дисципліни та для реалізації яких дидактичних цілей і завдань використовувати педагогічний кейс, визначає викладач відповідно до загальних цілей та завдань вивчення дисципліни.

Відтак, проведення заняття для майбутніх викладачів з використанням кейс-завдань потребує ретельної підготовки викладача, який має:

- 1) Пояснити студентам зміст завдання, контролювати його виконання;
- 2) Розподілити студентів на підгрупи та поставити перед ними спільне завдання, яке вони мають виконати з опорою на набутий теоретичний досвід;
- 3) Модерувати роботу учасників кожної підгрупи експериментувати, пропонувати різні шляхи його виконання, дискутувати;
- 4) контролювати виконання завдання кожною підгрупою. Розв'язання кейс-завдань сприяє професійному становленню майбутніх викладачів, розвиває вміння працювати в команді, активізує навчальну діяльність.

Не зважаючи на те, який тип кейсів обирає викладач для реалізації дидактичних завдань в процесі підготовки майбутніх фахівців, з яких елементів він складається, необхідно враховувати, що навчальна проблема має бути пов'язана з матеріалом, що вивчається та представляти пізнавальну значущість; проблемні питання повинні спиратися на колишній досвід і знання студентів; основним своїм змістом проблемна ситуація повинна давати напрям пошуку до її рішення. Це дозволить не лише уникнути суперечностей і непорозумінь у майбутній професійній діяльності, а й позитивно налаштувати студента, психологічно підготувати його до проходження педагогічної практики та подальшої педагогічної діяльності.

Застосування «кейс-методу» у підготовці майбутніх викладачів забезпечує професійне становлення; навчає вирішенню педагогічних ситуацій через аналіз її складових; сприяє залученню студентів до колективного вирішення професійних питань; активізує набуті знання з фахових дисциплін та перетворює теоретичні знання у практичні.

Література:

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения. URL: <http://www.vshu.ru/>.
2. Ковальова С.М. Застосування технології кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів: для студентів та викладачів вищої школи: методичні рекомендації. Житомир, 2012. 60 с.
3. Платов В.Я. Деловые игры: разработка, организация и проведение. М.: Профиздат, 1991. 192 с.
4. Сидоренко О., В. Чуба. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика. К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. - 256 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. - К.: Шкільний світ, 2001. - 16 с.
6. ECCH the case for learning. URL: <http://www.ecch.com/educators/casemethod/resources/freecasesoverview>.

Педагогічні науки

ГЕОМЕТРІЯ ТРИКУТНИКА

Собкович Р. І.,

*кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри алгебри та геометрії*

Довганич М. М.

*магістр факультету
математики та інформатики
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Трикутник є однією з найважливіших фігур планіметрії і саме тому, у першу чергу, вивчають його властивості. З ним пов'язано багато методів, які використовуються при розв'язанні геометричних задач. Будь який багатокутник можна розбити на трикутники, а вивчення властивостей цього багатокутника

зводиться до вивчення трикутників, які його утворюють. У деякому розумінні, вивчення планіметрії у шкільному курсі – це вивчення трикутника. Тому, дуже важливо уявляти собі правильну послідовність вивчення цієї теми. З одного боку - це одна із найпростіших тем, яка зазвичай не викликає в учнів проблем під час її вивчення. З іншого боку, учні недооцінюють складність і необхідність цієї теми. Тому проблема вивчення геометрії трикутника є однією з актуальних проблем сьогодення.

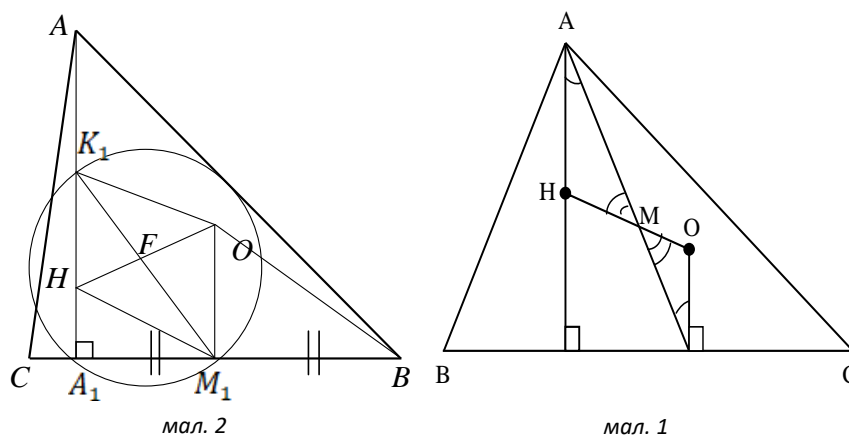
Трикутник – це геометрична фігура, яка складається з трьох точок, які не лежать на одній прямій (вершин трикутника) та трьох відрізків (сторін трикутника) з кінцями в цих точках.

У трикутнику розглядають такі основні відрізки, як висота, медіана і бісектриса. Невід’ємну частину трикутника займають точки які є центром описано та вписаного кіл трикутника, центром мас, ортоцентром та т. д.

У залежності від довжин сторін трикутники ділять на різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні, а у залежності від величини кутів - гострокутні, прямокутні та тупокутні.

Для знаходження цих елементів трикутника використовують безліч прийомів та методів, застосовуючи різні формули. Ці всі знання та вміння можна отримати на уроках геометрії.

Але є низка елементів трикутника та теорем, пов’язаних з ним, що не вивчаються у школі. Такими елементами є коло дев’яти точок (мал.1), пряма Ейлера(мал.2), теорема Чеві та Стюарта, які визначаються за допомогою трикутника.

Ці теореми дають можливість розв'язувати безліч задач різних рівнів. Значна частина роботи присвячена саме розв'язанню таких завдань.

Оскільки ця тема не повністю вивчається в шкільній програмі, то було розглянуто її докладніше. У роботі зібрано значну частину теоретичного та практичного матеріалу про застосування важливих точок трикутника. У подальшому матеріал 1 розділу можна використати для проведення уроків, а матеріал 2 розділу для проведення факультативів, гуртків з математики. Матеріал, вивчений з цієї теми, знадобиться для підготовки учнів до олімпіад та вступу до ВНЗ.

Геометрія допомагає розвиває творчі здібності та уяву. Вона дає можливість отримати багато позитивних емоцій від розв'язування задач. Її вивчення сприяє розвитку в учнів раціонального стилю мислення з характерними для нього рисами обґрунтованості, критичності, раціональності, алгоритмічності.

Дана робота має перспективи для удосконалення і може бути стимулом для подальшого вивчення теми.

Література:

1. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Владимірова Н. Г. Геометрія: підруч. для 8 кл. загальноосвітніх навч. закл./ Г. П. Бевз, В. Г. Бевз, Н. Г. Владимірова. -К.: Видавничий дім «Освіта», 2016.-3272с.: іл.

2. Мерзляк А. Г., Полонський В. Б., Якір М. С. Геометрія: підруч. для 8 кл. з поглиб. вивченням математики. – Х.: Гімназія, 2009.-240 с.

3. Мерзляк А. Г., Полонський В. Б., Якір М. С. Геометрія: підруч. для 9 кл. з поглиб. вивченням математики. – Х.: Гімназія, 2009.-272 с.: іл.

4. Собкович Р. І., Мазуренко Н. І. Шкільна у геометрія у задачах: навчальний посібник/ Р. І. Собкович, Н. І. Мазуренко.- Івано-Франківськ: Голіней О. М., 2018-226с.

КОМП'ЮТЕР І МУЗИКА. СУЧАСНІСТЬ І ТРАДИЦІЙНІСТЬ
КОМПЬЮТЕР И МУЗИКА. СОВРЕМЕННОСТЬ И ТРАДИЦИОННОСТЬ

Стегній Тетяна Адамівна
Викладач Володимир-Волинського
педагогічного коледжу
імені А.Ю.Кримського

Процеси європейської інтеграції дедалі сильніше впливають на таку важливу сферу життя українського суспільства, як освіта.

Кінець ХХ і початок ХХІ століття характеризується проникненням інформаційних і комунікаційних технологій у всі сфери людської діяльності, в тому числі і в освіту. Процеси комп'ютеризації, інтернетизації і все більш загальні процеси інформатизації проникають в освіту, змінюючи компоненти методичної системи навчання, підвищуючи її якість, ефективність і доступність. Можна з впевненістю стверджувати, що майбутнє за новими системами навчання, які відрізняються такими рисами: перехід від «навчання» до «освіти», направленість на особистісне навчання і розвиток творчих здібностей, широке впровадження інформаційних і комунікаційних технологій в навчальному процесі.

Одним з принципів Болонського процесу – є запровадження кредитно-модульної системи, яка повинна бути нагромаджу вальною, працювати в рамках концепції «навчання впродовж усього життя».

Стратегічне завдання інформаційних і комунікаційних технологій в навчанні сьогодні ні у кого не викликає сумніву. Освіта, яка забезпечує формування інтелектуального суспільства знаходиться в складному становищі. Її пронизують протиріччя між традиційними темпами навчання і швидкістю появою нових знань. Тому розробка різних моделей використання комп'ютерно-інформаційних технологій в освіті являється актуальною проблемою.

В дослідженнях педагогів – музикантів (О. Балабан, І. Ткачук, О. Чайковська, В. Янкул) [1,4,5] йдеться мова про необхідність опанування різних видів

мистецтв з допомогою НІТ, які б відкрили нові резерви та перспективи розвитку творчої особистості. О.Чайковська підкреслює, що комп'ютер на уроці музики стимулює творчий розвиток, розвиває уяву, сприяє творчому мисленню [5, 26].

Традиційні методи навчання орієнтовані на засвоєння готових знань. При цьому навчальна діяльність того, що навчається, в основному, репродуктивна, а головний результат такого навчання – засвоєння суми знань.

За кредитно-модульною системою виділяється велика кількість часу на самостійну роботу. Тому сучасні методи навчання направлені на навчання діяльності по самостійному набуттю нових знань. В цьому випадку навчальна діяльність студента являється продуктивною.

Використання комп'ютерних технологій підвищує ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу. Застосування методів комп'ютерного навчання сприяє розвитку розумових, творчих здібностей студентів, підвищує їхню зацікавленість та активність в оволодінні знаннями. Використання нових технологій дає змогу вирішити певні дидактичні завдання, що постають перед сучасним викладачем. Особливо привабливим, на нашу думку, є можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації, розширення інформаційних можливостей, використання творчих завдань, контролю та самоконтролю за процесом навчання.

Введена нова форма організації навчання «електронний лекторій», яка використовується при читанні лекцій, роз'ясненні теоретичного матеріалу, розбору викладачем практичних занять. Використання CD, DVD, MP3 – дисків з записами найкращих зразків класичної музики, оперних і балетних спектаклів, мюзиклів і рок-опер дозволяє проводити віртуальні екскурсії по музею музичних інструментів, подорожувати по країнах та епохах, знайомлячись зі зразками музичного мистецтва, з найкращими виконавцями світу, з різноманітними стилями і напрямками в музичному мистецтві.

Використання матеріалів відео і кіномистецтва дозволяє студентам не просто з цікавістю споглядати, але і в процесі бесіди визначатися в своїх почуттях, які виникли при перегляді, ділитися думками, виконувати творчі

завдання і, можливо, почати бачити те, що не бачили раніше, розуміти те, що не розуміли і розуміти не так, як розуміють інші.

Мережа Інтернет – надає багато нових інформаційних джерел, що дає змогу організувати особливо самостійну та індивідуальну роботу студентів по різних темах.

Студенти мають змогу працювати за такими напрямками:

- пошук необхідної інформації (можлива індивідуальна та групова робота), її систематизація та узагальнення ;
- пошук та творча переробка інформації для створення власних текстів, рефератів, мультимедійних презентацій (розставляються в тексті змістові акценти та гіперпосилання, продумуються послідовність слайдів та візуальні ілюстрації, мовний і звуковий супровід, накладаються додаткові ефекти анімації);
- читання текстів;
- слухання музичних творів, аналіз засобів музичної виразності, визначення виконавського складу;
- перевірка та поглиблення власних знань.

Одним з найбільш яскравих проявів технічного прогресу в галузі навчання є впровадження педагогічних програмних засобів. Продовженням лекційних занять є практичні заняття. Професійну підготовку тільки тоді можна назвати успішною, якщо знання стали вміннями. Тому практичні заняття, з допомогою програми Finale, направлені на вироблення навичок і вмінь, розв'язування творчих завдань; повторенні та закріпленні знань.

При вивченні теми «Музична грамота» студенти з допомогою програми Finale виконують нескладні завдання, як: вчать переносити ноти на нотний стан, визначати по знаках альтерації тональність, змінювати розмір і тривалості, визначати інтервали, транспонувати в іншу тональність [3].

При вивченні теми «Музична творчість» студенти створюють:

1. Ритмічну імпровізацію:
 - ритмічні малюнки у заданому розмірі;

- ритмічні малюнки до заданих звуків;
- створюють ритмічну партитуру для дитячих ударних шумових інструментів);

2. Мелодійну імпровізацію:

- власну мелодію, вибравши тональність, розмір;
- створюють мелодію до заданого ритму;
- створюють мелодію на власні або авторські вірші (визначають логічні акценти, розмір, ритмічний малюнок, стійкі ступені).

При вивченні теми «Гра на дитячих музичних інструментах» доцільно познайомити студентів з програмою Kinetic 2. Kinetic 2 – проста, дуже ефектна програма, при допомозі якої можна створювати партії ударних інструментів і електронних треків на ПК. Kinetic 2 орієнтується на користувачів, що не мають музичної освіти і досвіду в системі програмування треків на комп'ютері. Студент може створити партію від початку і до кінця, використовуючи семпли, які вже існують в базі програми. Свої власні ритми можна грати на комп'ютерній клавіатурі, або по віртуальним кнопкам ритм – машини GRID з допомогою миші. Особливістю Kinetic 2 є програмовий семплер, який складається більш як з 1000 тембрів музичних інструментів (в тому числі звуки знаменитих синтезаторів Roland, які використовуються провідними музикантами в стилях хіп – хоп, dance і electronica.

Тому на практичних заняттях з використанням програми Kinetic 2 студенти набувають навичків роботи на ПК, мають можливість ознайомитись з тембрами музичних інструментів, стилями, проявити себе творчо у створенні ритмічних партитур.

Безперечно, використання інформаційних технологій не означає відмови від традиційних засобів навчання, але ускладнення, що виникають у процесі адаптації людини в сучасному світовому інформаційному просторі, необхідність володінням сучасним фахівцем технічними засобами вимагає, в свою чергу, більш широкого впровадження методів комп'ютерних технологій у навчанні.

Література:

1. Балабан О. Комп'ютерне навчання на уроках музики //Рідна школа. – 2002. – №4. – С.64 – 65.
2. Болонський процес у фактах і документах (Сордонна – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін)/Упорядники:Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: ВидавництвоТДПІ ім. В.Гнатюка.2003. – 52с.
3. Вишнеvsька С.О. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освітній діяльності на уроках з предмету «Музика»./Інтернет-журнал «Ейдос». – 2008. – 4 квітня.
4. Ткачук І. Персональний комп'ютер: розвиток музичних здібностей учнів //Рідна школа. – 1999. – №12. – С.47 – 48.
5. Чайковська О. Комп'ютерні технології в практиці музичного навчання загальноосвітньої школи //Рідна школа. – 2004 – №10. – С.25 – 28.

УДК 373.3

Педагогічні науки

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ФОРМИ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ У ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ

*Сурєва В.В.,
магістрантка
педагогічного факультету
Ізмаїльський державний
гуманітарний університет
м. Ізмаїл, Україна*

Нова українська школа – це простір життя дитини, де вона не тільки готується до життя, а повноцінно живе, саме тому вся діяльність школи має будуватися так, щоб сприяти становленню особистості школяра, гуманізації і гармонізації взаємин між школою і родиною, педагогами і учнями. Закономірно, що реформування освіти істотно вплинуло і на організацію роботи групи продовженого дня закладів загальної середньої освіти.

Групи продовженого дня (ГПД) є важливою формою виховання дітей. Постійне розширення мережі шкіл і груп продовженого дня викликані потребами суспільства і педагогічною цілеспрямованістю, адже в цих школах створені додаткові можливості для організації виховної діяльності дітей у вільний від навчання час. Тому група продовженого дня – перспективна форма суспільного виховання дітей.

Доведено, що бажання відвідувати групу продовженого дня та гарне самопочуття дитини в групі безпосередньо залежить від змісту й форм організації роботи ГПД, характеру спілкування й відносин, які складаються в їх процесі. Цьому значно сприяють інтерактивні методи навчання, які створюють необхідні умови для становлення та розвитку особистості школяра. Організація інтерактивного навчання передбачає використання цікавих рольових ігор, моделювання різних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем, на основі аналізу обставин і відповідної ситуації тощо.

Інтерактивні методи та форми роботи на заняттях у ГПД сприяють інтенсифікації та оптимізації освітнього процесу, а також сприяють: ефективному процесу засвоєння знань; аналізу навчальної інформації, творчому підходу до засвоєння навчального матеріалу; формуванню вміння змістовно формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити свою точку зору, аргументувати і дискутувати; моделюванню різних соціальних ситуацій; збагаченню соціального досвіду через включення в різні життєві ситуації; формуванню вміння слухати іншу людину, поважати альтернативну думку, прагнути до діалогу; формуванню вміння будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, вирішувати, шукати компроміси; знаходити спільне рішення проблем, розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт [1].

Крім того, використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співпраці тих, хто вчить і тих хто вчиться, вчить їх конструктивної взаємодії, сприяє оздоровленню психологічного клімату в групі, створює доброзичливу атмосферу, значно підвищує мотивацію учнів до навчання.

Інтерактивні технології значно впливають на життя групи продовженого дня і потребують часу для підготовки, як учням, так і вихователям ГПД. Починати використання цих технологій потрібно поступово, якщо учні з ними не знайомі. Можна скласти план поступового впровадження інтерактивних технологій в діяльність ГПД. Спочатку необхідно використовувати прості інтерактивні методи та форми роботи на заняттях у ГПД – робота в парах, малих групах, мозковий штурм тощо [2]. Коли використання інтерактивних методів та форм роботи на заняттях будуть систематичними, тоді підготовка до них не потребуватиме багато часу.

Одним із завдань вихователя під час використання інтерактивних методів – створити умови для вільного висловлювання учнями власної думки, й захищати особисту думку в будь-яких навчальних ситуаціях у класі та в позакласній діяльності. Інтерактивні методи та форми роботи з дітьми в групі продовженого дня сприяють досягненню мети виховання: усвідомлення учнями певних правил поведінки, норм життя. Впровадження інтерактивних технологій допомагають вихователю навчити дитину встановлювати з однолітками дружні стосунки, відчувати себе часткою соціуму та співпрацювати в колективі [1].

Вихователь може використовувати такі інтерактивні методи та форми роботи: робота в парах, «Карусель», ротаційні (змінні) трійки, «Акваріум», робота в малих групах, «Незакінчене речення», «Броунівський рух», «Мозковий штурм», рольова (ділова) гра, «Дерево рішень», «Метод прес», «Займи позицію», дискусія, дебати, використання засобів мультимедіа (комп'ютерні класи), технологія моделювання, або метод проєктів [2].

Одним з інтерактивних методів, який успішно може використовуватись на заняттях ГПД, є «інформаційна пилка». Зміст даного інтерактивного методу полягає в створенні ситуації спілкування, коли учасники володіють різною інформацією. Використовуючи метод «інформаційна пилка», вихователь ділить текст на декілька частин (за кількістю учнів у групі), або використовується декілька текстів з однієї теми. Ці частини даються кожному учню в групі для читання. Потім вони спілкуються між собою, і в такий спосіб дізнаються про

зміст кожної частини. Цей метод доцільно використовувати під час підготовки домашніх завдань з природознавства («Я досліджую світ»), читання [3].

«Метод незакінчених речень». Такий інтерактивний метод дає можливість ефективніше працювати над формою висловлювання власних ідей, порівнювати їх з іншими. Використовуючи «метод незакінчених речень» учні отримують змогу відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо, вільно висловлюватися щодо запропонованих тем. Можна використовувати цей метод під час самопідготовки з природознавства («Я досліджую світ»), української мови, читання тощо.

«Мозковий штурм». Для вирішення проблемного питання учням пропонується знайти якомога більше шляхів, ідей, пропозицій, кожне з яких фіксується на дошці або аркуші паперу. Після створення такого «Банку ідей» проводиться аналіз і знаходиться вірне рішення. Можна використовувати цей метод під час самопідготовки з математики, природознавства («Я досліджую світ»), української мови, читання тощо [4, с.16-17].

«Мікрофон». Учням пропонується висловити свою точку зору з порушеного питання або проблеми. По класу пускають предмет, що імітує мікрофон. Кожен, який отримав такий «мікрофон» зобов'язаний чітко і лаконічно викласти свою думку і зробити висновок. Можна використовувати цей метод під час повторення правил групи, під час обговорення прогулянки чи екскурсії.

Розглянувши інтерактивні методи та форми роботи на заняттях в ГПД можна стверджувати, що пошук форм, видів, методів, засобів активізації самостійної роботи в групі продовженого дня нині є основним методичним завданням вихователів ГПД школи.

Інтерактивні технології на заняттях ГПД дозволяють залучити до роботи всіх учнів класу, сприяють виробленню соціально важливих навиків роботи в колективі, взаємодії, дискусії, поглиблюють мотивацію. Таким чином, запровадження цих методів будуть сприяти таким результатам: учні набувають культури дискусії; виробляється вміння приймати спільні рішення;

поліпшуються вміння спілкуватися, доповідати; якісно змінюється рівень сприйняття учнями матеріалу – він набуває особистісного сенсу, замість «вивчити», «запам'ятати» стає «обдумати», «застосувати»; якісно змінюється рівень володіння головними розумовими операціями – аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням.

Література:

1. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / Авт.-упор. І.І. Дівакова. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 180 с.
2. Кизим О. П. Організація роботи групи подовженого дня в 1-4 класах. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 144 с.
3. Горощенко В.П. Методика інтерактивного обучения: теория и технологии: учеб. пособ. / В.П. Горощенко. – М.: Владос, 2013. – 159 с.
4. Гунява Г. Інтерактивний метод на уроках розвитку мовлення / Г. Гунява // Початкова школа. – 2012. – №4. – С. 16-17.

УДК 10

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Фролова А.І.,

студентка педагогічного інститута

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

У статті розглядаються педагогічні умови та вікові особливості, що впливають на ефективність процесу формування толерантності у молодших школярів.

Ключові слова: *толерантність, особистість, молодший школяр, навчально-виховний процес, вікові особливості, ігрова діяльність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. *Проблемою сьогодення стає поширення вже в дитячому середовищі недоброзичливості, байдужості,*

жорстокості, агресії. Складності виникають навіть на рівні формування елементарної культури поведінки та спілкування, вміння подати себе як інтелігентно-освічену та культурно-розвинену людину. Завдання освіти тісно пов'язані з розвитком суспільства, тому пошук ефективних механізмів виховання дітей невинно продовжується. На даному етапі існування людства виховання підростаючого покоління в дусі толерантності може сприяти подоланню цієї кризи та надасть змогу вирішити цілий ряд педагогічних завдань, а саме: прискорити процес успішної соціалізації особистості; формування таких позитивних якостей, як самостійність, відповідальність, соціальна активність, творчий підхід до вирішення проблем, виховання шанобливого ставлення до іншої особистості та інших культур, цінностей, віри тощо. Початкова ж школа відіграє особливу роль у формуванні особистості школяра і через цілеспрямоване виховання та самовиховання на основі високих моральних цінностей повинна сприяти закладанню толерантних установок, звичок, світогляду. Результативність виховного процесу залежить і від врахування вікових особливостей молодшого шкільного віку, оскільки даній віковій категорії характерне більш легке засвоєння правильних установок на дружбу, співпрацю, взаємоповагу тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні існує значна кількість наукових праць, присвячених дослідженню виховання толерантності. Зокрема, розробкою методичних рекомендацій з формування толерантності в учнівської молоді займаються вчені О.Асмолов, О. Грива, А. Погодіна, І.Солдатова та інші. На необхідності виховання учнівської молоді в дусі толерантності наголошує вчений І. Бех; Я.В. Бережна, С.О. Кубіцький виокремлюють показники та чинники сформованості толерантності у дітей молодшого шкільного віку. На важливість врахування вікових особливостей при формуванні толерантних установок у молодшого школяра звернено увагу у роботі дослідниці Л.В.Артемової; головні психологічні механізми впливу гри на дитину у формуванні толерантної поведінки виокремила науковець А.А. Осипова.

І хоча окреслено значимість цього процесу в загальній системі виховання і, здається, теоретично толерантність розглянуто в різних ракурсах, однак деякі

важливі аспекти й досі залишаються поза увагою вчених, а практичний досвід вихователів та педагогів потребує детального вивчення, узагальнення і відображення в конкретних навчальних програмах і методиках.

Мета статті полягає в тому, щоб розглянути педагогічні умови та вікові особливості (зокрема, ігрову діяльність), врахування яких впливає на ефективність формування толерантної поведінки у молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування будь-яких позитивних якостей, в тому числі толерантності, є дуже складним, тривалим, суперечливим. А найбільшим ускладненням при цьому є віддалення його результатів у часі та залежність від багатьох факторів. Дослідники Я.В.Бережна та С.О.Кубіцький виокремлюють такі чинники, що впливають на формування толерантності молодшого школяра:

- сім'я з усіма сформованими в ній традиціями, звичками, міжособистісними відносинами, стереотипами і забобонами;
- учитель початкових класів, його особистісні та професійні якості;
- шкільний мікросоціум з його освітніми та виховними цінностями;
- спільна суспільно значуща діяльність;
- моральний мікроклімат у класі;
- фізкультурно-спортивні заходи (екскурсії, походи, ігри, свята);
- шкільні традиції;
- суспільство однолітків;
- потреба у спілкуванні;
- тип темпераменту. [2, с.8]

Значна роль у психічному розвитку дитини на цьому етапі ще належить наслідуванню. І оскільки найпривабливішим і авторитетним зразком для школяра в цей період є вчитель, тому він повинен прикласти якомога більше зусиль, щоб вивести учня до розуміння причинно-наслідкових зв'язків, що є основною задачею школи першого ступеня.

Однак, щоб інших виховувати в дусі толерантності, необхідно бути толерантним і самому. До головних складових професійної компетентності

вчителя, що впливають на виховання толерантності молодших школярів можна віднести: безпосередньо професійні знання про толерантність, педагогічні уміння, педагогічну позицію, психологічні особливості особистості вчителя, які слугуватимуть взірцем учням в процесі виховання та закріплення толерантної поведінки. Саме толерантний педагог усвідомлює, що від нього залежить наскільки буде згуртованим колектив, якими будуть норми і форми спілкування, які заходи сприятимуть розвитку діалогу й мирному вирішенню конфліктів; як необхідно заохотити творчі підходи до вирішення проблем; створити умови до спільної конструктивної активності учасників освітнього процесу. Такий педагог не буде підтримувати агресивну поведінку або сприяти загостренню суперництва; сприятиме залученню учнів і батьків до прийняття рішень і розробок програм спільної діяльності; намагатиметься вчити критично мислити і цінувати позиції інших; чітко формулювати власну позицію у спірних питаннях; цінує культурну різноманітність і всіма силами намагається створити умови для визнання культурних відмінностей і їх проявів у житті.

Таким чином, ефективності формування толерантних установок у молодших школярів сприятиме дотримання наступних педагогічних умов:

1. Виховання здатності бачити й розуміти відмінність іншої людини від себе самого та сприймати цю відмінність як цінність. Дотримання цієї педагогічної умови можливе при розробці та впровадженні методики виховання толерантної поведінки молодших школярів у навчально-виховному процесі.

2. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вихованців та педагогів в навчальному процесі. Мається на увазі ставлення до дітей як суб'єктів виховання, здатних змінювати себе самих, своє ставлення до оточуючих, виявляти повагу до людей тощо.

3. Звернення дитини до власного «Я», усвідомлення своїх вчинків, рефлексія, формування адекватної самооцінки. Реалізація цієї умови передбачає підготовленість вчителя до такої діяльності. Саме його педагогічна позиція визначає принципи виховної роботи, які можуть бути визначальними у формуванні системи ставлень до себе, однокласників, батьків, інших людей, що визначатимуть поведінку учня в подальшому, будуть впливати на його

самооцінку, рівень професійних нахилів та домагань.

4. створення атмосфери сприяння самореалізації і саморозвитку кожної дитини, розкриття її інтересів та можливостей.

Важливою умовою результативності у вихованні толерантної поведінки молодших школярів є знання та врахування вчителем основних вікових особливостей даного періоду.

Згідно з віковою періодизацією, прийнятою українськими психологами і педагогами, межі життя дитини від шести до одинадцяти років називаються молодшим шкільним віком. [4, с. 116] Вступ дитини до школи в цей період привносить в її життя суттєві зміни, пов'язані з діяльністю, спілкуванням, відносинами з іншими людьми, способом життя, статусом молодшого школяра, що виявляється в його внутрішній позиції.

Проте, порівняно з дошкільниками, молодшим школярам характерна більша здатність адаптації до умов шкільного життя. Слід зауважити, що зовнішній вигляд дитини молодшого шкільного віку не співпадає з її внутрішнім станом, оскільки у порівнянні з дитиною дошкільного віку вона все частіше обмірковує свої дії, намагається приховати свої переживання, сумніви, справжні почуття. В цей період у молодших школярів проявляються нові відчуття: переживання нового і радість від цього, здивування, сумнів, усвідомлення своїх почуттів, вони стають більш емоційно вразливі; поступово вчаться керувати увагою, пам'яттю, мисленням; йде активне формування внутрішньої позиції та ставлення до себе. А педагог при цьому повинен їм допомогти усвідомити свої психічні процеси, щоб навчити коригувати власну поведінку відповідно до загальноприйнятих норм і правил.

Провідним видом діяльності цього віку стає навчальна. Однак не слід забувати, що у молодшому шкільному віці продовжує виявлятися властива дошкільникам потреба в активній ігровій діяльності. А оскільки так вона є природним видом активності для молодших школярів, тому серед різноманітних форм і методів виховання толерантності важливе місце слід відвести саме ігровій діяльності. З її допомогою школярі не тільки відображають реальне життя, а й перебудовують його.

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливість ефективної взаємодії педагога і учнів. В іграх розпочинається невимушене спілкування дитини з колективом класу, взаєморозуміння між учителем і учнем, дитина розвивається і вчиться розрізняти добре і погане, прекрасне і потворне. Тематика і зміст більшості ігор мають моральну спрямованість, що виявляється в орієнтації на дружбу, чуйність, доброту, толерантність, чесність, сміливість, комунікабельність.

Гра є різновидом комунікативної взаємодії дітей, для якої характерна потреба в співпраці та визнанні гідності партнера, що, в свою чергу, активує процес самопізнання й самооцінки, а також і оцінку партнера. По суті, саме гра надає можливість дитині уваяти себе на місці товаришів, сприяє кращому розумінню оточуючих та своїх почуттів. А програвання ролей дає можливість дитині побачити і оцінити різні моделі поведінки.

Важливим є і те, що з допомогою гри школярам легше виказувати власні почуття, емоції, вирішувати внутрішні конфлікти, набувати життєвого досвіду спілкування та взаємодії з однолітками, що є необхідним у формуванні навичок толерантної поведінки. Систематичне використання в учбовому процесі елементів гри надає педагогу можливість переносити знання на практику в доступній для сприйняття молодшими школярами формі, що сприятиме привчання їх до вияву толерантності у взаєминах, активності в міжособистісній взаємодії, спілкуванні з оточуючими тощо. В ігровій ситуації учень наслідує риси, почуття іншої людини. При цьому власні переживання, які заважають дитині у житті, відсуваються на другий план і до певного часу не виявляються у поведінці дитини. Переживання дитиною почуттів ігрового образу дозволяє йому змінити свою позицію у ставленні до емоційних станів однолітків, а це, в свою чергу, допомагає змінити ставлення вихованця до себе і формувати толерантне ставлення до ровесників. Таким чином, в умовах ігрової ситуації молодший школяр має можливість моделювати систему соціальних взаємин і вміння орієнтуватися в різних ситуаціях. Дитина робить перші спроби оцінити свою дію з точки зору її результату та майбутніх наслідків. В умовах

гри відбувається поступове подолання особистісного егоцентризму, завдяки чому розвивається самосвідомість дитини, що допомагає їй набувати досвід вирішення проблемних ситуацій, налагодження взаємин через усвідомлення своїх внутрішніх почуттів і емоцій. Завдяки ігровим ситуаціям відбувається поетапне засвоєння і відпрацювання навичок толерантної поведінки.

Дослідниця Л.В. Артемова вважає, що при підпорядкуванні ігровим правилам створюються умови для формування толерантності, розвитку самосприйняття, самооцінки, самоповаги молодших школярів. [1, с.11-13]

Важливо виділити головні психологічні механізми впливу гри на дитину, які формують толерантну поведінку:

1. моделювання системи соціальних зв'язків у наочно-дійовій формі;
2. зміна позиції дитини по відношенню до себе усвідомлення власного «Я»;
3. формування реальних відношень як рівноправних, партнерських;
4. організація в грі нових, більш адекватних способів орієнтації дитини в проблемних ситуаціях;
5. формування здатності дитини до вільної регуляції діяльності на основі підкорення поведінки системі правил [5, с.128]

Тож, з метою формування таких особистісних якостей молодшого школяра вчитель не повинен нехтувати використанням в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, оскільки саме в ній закладені ті колосальні виховні резерви, великі педагогічні можливості, що часто не одразу можна помітити.

Висновки. В сучасних умовах серед цінних пріоритетів освітнього процесу особливе місце посідає виховання толерантного підростаючого покоління, що є певним гарантом взаємопорозуміння і миру в суспільстві. Виховання толерантності у молодших школярів потребує включення у виховний процес умов, адекватних їх віковим та індивідуальним особливостям. А оскільки гра – природній необхідний спосіб життєдіяльності у віці молодшого школяра, то при формуванні толерантних установок учнів саме вона може стати тим важливим інструментом для вчителя початкових класів. Тому вважаємо,

що педагогу початкової школи в навчально-виховному процесі необхідно систематично використовувати елементи ігрової діяльності, що сприятиме привчання учнів до вияву толерантності у взаєминах, активності в міжособистісній взаємодії, спілкуванні з оточуючими тощо.

Література:

1. Артемова Л. В. Театр і гра / Л.В. Артемова. – К.: «Томіріс», 2002. – 291с.
2. Бережна Я.В. Показники та критерії толерантності у дітей молодшого шкільного віку / Я.В. Бережна, С.О. Кубіцький // Вісник Національного Університету оборони України: збірник наукових праць. – 2013. – №4(35). – 7-10 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2кн. Кн.1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: / І.Д. Бех. – К.: «Либідь», 2003. – 280 с.
4. Скрипниченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипниченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. — 2-ге вид. — К.: «Каравела», 2012. — 400 с.
5. Осипова А.А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов / А.А. Осипова. – М.: ТЦ «Сфера», 2004. – 126-149 с.

УДК 378.1

Педагогічні науки

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Чапля В.С.,

*студент інституту права,
психології та інноваційної освіти*

О.М. Ієвлєв,

*доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»*

м. Львів, Україна

Спілкування юриста можна розглядати як діалог, успішність якого залежить від уміння адекватно сприймати і розуміти позицію партнера, його емоційний

стан, визначити особові особливості поведінки. В той же час, на думку І.Радомського, ситуації професійного спілкування юриста орієнтовані на досягнення конкретних професійно значущих цілей і завдань, час на вирішення яких визначено нормативними актами. Часові і нормативні рамки обмежують волю маневру в спілкуванні, припускають підвищення його інтенсивності. Це може призвести до того, що юрист буде відноситися до актів професійного спілкування формально [1].

Важливим чинником покращення комунікативної культури юриста є розвиток вмінь та навичок щодо ефективного використання невербальної комунікації.

Відомо, що комунікативність, як взаємодія між людьми, виступає в формі міжособистісних відносин, включаючи взаємодію, взаєморозуміння (взаємсприйняття) та обмін інформацією. Засобами спілкування є вербальні (мовні) і невербальні (жести, міміка, пози) канали інформації. Виділять вербальні (мова), паралінгвістичні (система вокалізації: наголос, інтонація тощо), екстралінгвістичні (немовні включення в мову: сміх, паузи тощо) та невербальні впливи. До засобів невербальної комунікації належать жести, міміка, паузи, поза, дотик, розмовна дистанція, зовнішність тощо.

Професія юриста «вимагає» встановлення «суб'єктних - суб'єктних» стосунків з клієнтами. Тому є важливим поєднання якостей педагога, психолога та управлінця.

Слід зазначити, що невербальна поведінка людини нерозривно пов'язана із її психічними станами і слугує засобом їх вираження. У процесі спілкування невербальна поведінка виступає об'єктом тлумачення про ідентифікацію, соціальну стратифікацію, статусно-рольові відносини та т.п., а отже є показником індивідуально-психологічних і соціально-психологічних характеристик особистості. Роль невербальних знаків у роботі юриста є надзвичайно великою через те, що вони виступають індикаторами брехні (щирості) клієнта (партнера).

Найбільш значимими вважаються кінестичні засоби - рухи іншої людини, які спостерігаються, що виконують виразно-регулятивну функцію у спілкуванні. До них відносять виразні рухи, що проявляються в міміці, позі, погляді, ході. Для прикладу, дослідження міміки показали, що тоді, коли на обличчя лектора є

нерухомим або цього лектора не бачать - втрачається до 10-15% інформації. Головною характеристикою міміки є її цілісність і динамічність [2, с. 124].

Слід зазначити, що у діяльності юриста зустрічається безліч комунікативних ситуацій, для яких вагомим є використання можливостей міміки. Так, під час контактів з громадянами, при вирішенні важливих проблем, у них мимовільно посилюється спостереження за мімікою представника влади (юриста). Тому уміння контролювати свою міміку, володіти нею для рішення поставленого завдання є важливим професійним умінням працівника правоохоронних органів. Через це частіше за все у діях працівників правоохоронних органів обличчя повинно демонструвати спокій, самовладання, упевненість, доброзичливість [3].

Із мімікою дуже тісно пов'язані погляд (контакт очима), що становить винятково важливу частину спілкування. Погляд поділяють (за А Пізом) на: діловий (не допускає двозначності), соціальний (сприяє спілкуванню), інтимний (гендерне зацікавлення) та скоса (передає ворожість або зацікавлення). В роботі юриста доцільно вирисовувати перші два типи погляду.

В свою чергу, за позою можна визначити як конкретна людина демонструє свій статус по відношенню до статусу присутніх осіб. Особи з вищим статусом приймають на роботі більш невимушені пози, ніж їх підлеглі.

Великого значення в професійній діяльності юриста відіграє здатність володіти правилами використання жестів та умінням їх «читати».

Відомо, що жести поділяються на такі групи: ілюстратори (підкріплюють мовне повідомлення), пиктографи (картинне зображення форми і розмірів предмета), идеографи (рухи рук, що моделюють динаміку якоїсь події), жести-омоніми (замінники слів «підійдіть» та т.п.), жести-команди та аффектори (рухи, що відображають відношення до дій і слів співрозмовника), регулятори (демонструють наміри співрозмовника) [4].

Існує низка правил-рекомендацій щодо використанню жестів для працівників правоохоронних органів: активно використати можливості жестів при розмові; не допускати безглуздої жестикуляції - розмахування руками; уникати стереотипної жестикуляції - використання тільки одних двох жестів [5, с. 25].

Вивчення невербальної комунікації можна проводити під час навчання майбутнього юриста у закладі вищої освіти, а також в процесі підвищення його кваліфікації з цієї проблематики. У Національному університеті «Львівська політехніка» таке навчання відбувається під час вивчення студентами на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності «Право» відповідних тем навчальних дисциплін «Судова риторика», «Основи професійної мобільності» та «Психопедагогіка».

Таким чином професійна діяльність юриста передбачає його розуміння невербальної поведінки клієнта/партнера та контроль власної. Вірно інтерпретуючи невербальну інформацію клієнта/партнера і вміло використовуючи власну, юрист отримує можливість підвищити ефективність діяльності. Вивчення невербальної комунікації слід проводити під час навчання майбутнього юриста у закладі вищої освіти, а також в процесі підвищення його кваліфікації з цієї проблематики.

Література:

1.Радомський І.П. Професійне спілкування в юридичній діяльності // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка: Зб. наук. праць. Київ: ІВЦ “Політехніка”, 2006. № 2(17). С. 130 – 134. URL: https://novyn.kpi.ua/2006-2/07_Radonskii.pdf (дата звернення 14.11.2019).

2.Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: Підруч. для вищ. закл. освіти МВС України. Х.: НУВС, 2002. 333 с.

3.Психотехника использования речевых и неречевых средств // Прикладная юридическая психология / Под ред. Столяренко А.М., М. Юнити. 2001. 639 с. . URL: http://yurpsy.com/files/ucheb/stol/9_2.htm (дата звернення 12.11.2019).

4.Ткач Т.С. Комунікація як інструмент дослідження сучасних культурологічних та музикознавчих процесів. URL: <http://www.stattionline.org.ua/kultura/112/20-863-komunikaciya-yak-instrument-doslidzhennya-suchasnix-kulturologichnix-ta-muzikoznavchix-procesiv.html> (дата звернення 14.11.2019).

5.Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Чиркіна С. В.**викладач**Канівський коледж культури і мистецтв**м. Канів, Україна*

Розвиток музично-педагогічної освіти України в європейському контексті потребує модернізації навчально-виховного процесу. Це означає перехід на якісно новий рівень освітнього процесу у напрямку формування сучасного вчителя музичного мистецтва, який у повні мірі володіє як традиційними так і сучасними методиками викладання.

Формат фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає єдність цілей формування: особистісного аспекту – усвідомлення студентами потреби у набутті емоційно-виразних якостей; професійного аспекту – набуття та розвиток найбільш ефективних та емоційно виразних елементів музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва; соціального аспекту – володіння педагогічно-артистичною технікою як показником динамізму, яскравості, гнучкості та мобільності сучасної особистості у соціально-освітньому просторі та усвідомлення внутрішньої потреби до оволодіння педагогічною, фаховою майстерністю [1, с. 327]. До особливостей підготовки також відносять творчу компоненту, яка відрізняється специфічністю та багатогранністю.

Таким чином педагогічна творчість вчителя музичного мистецтва розглядається як формування нових якостей в учнів. З цих позицій педагог – творець, а творчість – вид професійної реалізації. Саме тому творчість вчителя музичного мистецтва можна умовно поділити на три функціональні напрямки: соціально-педагогічний, дидактичний і власне творчу музичну діяльність.

Соціально-педагогічна творчість пов'язана з значенням вчителя музичного мистецтва в соціалізації підростаючого покоління. Музична діяльність використовується як педагогічний засіб соціалізації, що дозволяє учню не просто

увійти в соціальне середовище, але і активно впливати на нього. В результаті чого створюються передумови для реалізації творчого потенціалу особистості.

Дидактична творчість – діяльність, спрямована на вдосконалення навчального процесу з метою досягнення якісно нових дидактичних результатів за допомогою внесення нових елементів, активного оперування наявними знаннями і вміннями в іншому, в порівнянні з традиційним, підході. Сучасному вчителю музичного мистецтва необхідні знання та вміння для розробки альтернативних варіантів особистісного і професійного зростання.

Творча музична діяльність учителя музичного мистецтва особливо яскраво проявляється у різних формах виконавства: співі, диригуванні, грі на музичному інструменті, акомпануванні. Ця діяльність учителя розкриває багато можливостей для виявлення творчих особливостей, розвиває самостійність, залучає педагогічний досвід, встановлює асоціативні зв'язки [2, с. 14].

Висновок. Отже, сучасна школа висуває нові вимоги до змісту професійної підготовки вчителя, зокрема до його спроможності використовувати нові освітні технології, інтерактивні форми й методи навчання, спрямовані на розвиток творчої особистості кожного учня. Таким чином, формування сучасного вчителя музичного мистецтва полягає у єдності його самореалізації в музичній, педагогічній та інноваційній діяльності.

Література:

1. Воевідко Л. М. Компоненти фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей / Л. М. Воевідко // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип. 18. – С. 326–331.
2. Бешапошникова Т. В. Сучасні вимоги до методичної підготовки вчителя музичного мистецтва / Т. В. Бешапошникова, С. Я. Школьник // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2014. – Вип. – С. 11–17.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Швидич О.В.

*студенка психолого педагогічного факультету
науковий керівник: к.пед.н.*

Пилипенко Наталія Володимирівна

*Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Україна*

У дитячі роки гра є основним видом діяльності людини. За її допомогою діти пізнають світ. Без гри дітям жити нудно, нецікаво. Буденність життя може викликати у них захворювання. В грі діти перевіряють свою силу і спритність, у них виникають бажання фантазувати, відкривати таємниці і прагнути до чогось прекрасного.

Актуальність гри в даний час підвищується і через перенасиченість сучасного школяра інформацією. У всьому світі, і в Україні в тому числі, незмірно розширюється предметно-інформаційне середовище. Телебачення, відео, радіо, комп'ютер, мережа Інтернет останнім часом виливають на учнів величезний обсяг інформації. Актуальним завданням школи стає розвиток самостійної оцінки та відбору одержуваної інформації. Однією з форм навчання, що розвиває подібні вміння, є дидактична гра, що сприяє практичному використанню знань, отриманих на уроці і в позаурочний час.

Проблему ігрової діяльності досліджували: В. Анісімова, А. Артемова, А. Вербицький, Р. Гуревич, Л. Кабанова, А. Лопатіна, В. Сухомлинський, П. Підкасистий, В. Семонов та інші педагоги і психологи, проте питанню використанню ігор у початковій школі приділено недостатньо уваги.

Останнім часом інтерес педагогів спрямований на засвоєння активних інтерактивних форм і методів навчання, заснованих на ігрових технологіях.

Як показує практика, навчання є ефективним і досягає значних позитивних результатів, якщо учні:

- відкриті для навчання і активно включаються у співробітництво з іншими учасниками навчального процесу;
- отримують можливість для аналізу своєї діяльності і реалізації власного потенціалу;
- вміють практично підготуватися до того, з чим можуть зустрітися в реальному житті;
- можуть бути самими собою, не боятися самовиражатися, помилятися, за умови, що вони не піддаватимуться за це осудженню і не одержать негативної оцінки [1].

Гра в початковій школі є засобом пізнання навколишнього світу і себе в ньому, усвідомлення дітьми мети своєї діяльності, розвитку творчої уяви та здібностей.

Видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський стверджував: «Навчайте – граючись, а граючись – навчайте». Ось такий простий вираз, а містить у собі неабияку таємницю, яку Сухомлинський пропонує розкрити перед дітьми.

Саме в іграх розпочинається невимушене спілкування дитини з колективом класу, взаєморозуміння між учителем і учнем. У процесі гри у дітей виробляється звичка зосереджуватися, працювати вдумливо, самостійно, розвивається увага, пам'ять, бажання вчитися. Задовольняючи свою природну невсипущу потребу в діяльності, в процесі гри дитина «добудовує» в уяві все, що недоступне їй в навколишній дійсності, у захопленні не помічає, що вчиться – пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює раніше набутий досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію.[2].

Гра будується таким чином, щоб, у ній брали участь усі, вона надає кожній дитині можливість випробувати свої сили в змаганні на кмітливість, пережити ситуацію поразки або успіху.

Проводити ігри, створювати ігрові ситуації, важливо на кожному уроці. Це особливо стосується 1 – 2 класів – перехідного періоду, коли учні ще не звикли до тривалої напруженої діяльності. Вони швидко стомлюються, притуплюється їхня увага, набридає одноманітність. Тому гра є засобом

активізації навчання й виховання, один з найефективніших методів організації освітньої діяльності учнів початкових класів.

Добираючи ту чи іншу дидактичну гру вчитель має пам'ятати, що процес підготовки до використання гри передбачає:

а) вибір теми;

б) визначення мети й завдань;

в) підготовку і проведення гри (повідомлення учням теми, підготовка наочності, проведення гри, підведення підсумків) [3].

В.О. Сухомлинський писав, що кожна дитина по-своєму талановита, має схильність до творчості. Але це бажання творити треба постійно стимулювати, відшукуючи методи, прийоми та форми роботи, які їй сприяли розвитку пізнавальної активності дітей цього віку.

Процес навчання мусить давати школяреві якомога більше позитивних емоцій. Розумова діяльність буде цікавою лише тоді, коли є радість. В іграх виховується культура, спілкування дитини з колективом, взаємодія між учнями і вчителем.

Література

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 160 с.

2. Сухомлинський В.А. Разговор с молодым директором школы. Москва : Педагогика, 1977. 172 с.

3. Зязюн І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* [за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало] . Київ, 2001. Т.1. 392 с.

ВІКОВА ДИНАМІКА ВДОСКОНАЛЕННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ
ФЕХТУВАЛЬНИКІВ

*Шелухіна Катерина,
майстер спорту України з фехтування,
VI курс, спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»
Національний університет
кораблебудування імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна
Науковий керівник - Деркач В.М.,
кандидат наук з фізичної культури та спорту,
Заслужений тренер України*

Актуальність теми даної статті обумовлена тим, що однією з найбільш проблемних питань в підготовці спортсменів у сфері теорії та методики фехтування є концепція рухової підготовки спортсменів, яка розглядається як багатомірний комплекс вправ та методик, спрямованих на розвиток фізичних та психофізіологічних якостей, які проявляються під час поєдинку.

В умовах, коли Україна репрезентує свої команди в Олімпійських іграх, чемпіонатах Світу та Європи, інших змаганнях майбутні фахівці повинні знати про те, які методи та вправи потрібні для розвитку та удосконалення рухової підготовки фехтувальників.

Знання отримані при вивченні досвіду розвинутих країн, міжнародного спортивного руху на сучасному етапі, а також структурну побудову та діяльність найбільших міжнародних спортивних організацій для застосування цих знань в Україні.

Мета і завдання дослідження. Динаміка удосконалення рухових здібностей у юних фехтувальників при багаторічному тренуванні.

Об'єктом дослідження є організаційна побудова тренувань для вдосконалення рухової підготовки фехтувальників.

Предметом дослідження є систематизовані методики рухової підготовки, які відносяться до загальнорозвиненого, відновлювального та корегуючого розділів тренувань.

Результати дослідження. Узагальнення наукових та методичних положень, які відносяться до динаміки прояву рухомих якостей у юних спортсменів перш за все дозволяє виділити існування пришвидшених періодів формування рухових здібностей. Найбільш високі темпи прискореного зросту сили відносяться к 14-17 рокам. Разом з тим мають дані про максимальні темпи зросту силових здібностей вже к 13-14 та навіть к 11-13 рокам.

Характеризуючи процес удосконалення швидкості рухів, необхідно враховувати різноманітність її проявів у залежності від віку. При цьому максимальні значення в динаміці покращення швидкості окремих рухів встановлені у віці 7-11 років, а максимальні темпи зростання показників швидкості бігу відмічаються в дуже широкому віковому діапазоні від 11 до 17 років. Потім розвиток швидкості рухів у юних спортсменів к 14 рокам сповільнюється. Крім того, відомо, що здібності до прояву швидкості рухів у дівчат 11-12 років вище, а в 13-14 років нижче, ніж у хлопчиків-однолітків.

Витривалість дітей підвищується поступово. Так, у 14 років вона складає 70 % від значень, які визначають витривалість дорослої людини, підвищується в 16 років до 80 %, а к 17-18 рокам сягає 85 %. Однак прояв витривалості у дітей молодшого та середнього віку мають кількісні та якісні особливості, які виражені в різних рівнях зниження ефективності тренувань в умовах стомлення.

У розвиток витривалості суттєві здвиги спостерігаються вже у ранньому віці, зокрема, у 7-11 років. При чому витривалість при швидкісно – силових зусиллях особливо швидко зростає до 11 років, збільшуючись у цьому віці у дівчат в два, а у хлопців майже в три рази. Таким чином, витривалість зазнає особливо виражені зміни в 11-12 років, а в подальшому вже характеризується більш помірним збільшенням показників.

Швидкісно – силові якості, які оцінюються за результатами стрибків та метань з місця чи з розбігу, безперервно підвищуються у хлопців до 13, а у дівчат до 12 – 13 років. В свою чергу, в покращенні координації рухів максимальні темпи відмічаються у віці від 10 до 15 років.

Зіставлення рівнів взаємозв'язків між основними компонентами рухової діяльності дозволяє відмітити їх різноманітність. Зокрема, результати бігу на короткі дистанції у дітей тісно пов'язані з даними, встановленими у стрибках в довжину, метанні набивного м'яча, штовханні ядра. Таким чином, успішне формування рухових навичок у фехтуванні взаємопов'язане з рівнем розвитку рухових якостей і перш за все швидкісно – силових. При цьому у дівчат взаємозв'язки між різноманітними сторонами рухових функцій виражені менше, ніж у хлопців.

Вивчення спортивного фехтування займає тривалий час через велику кількість спеціалізованих положень та рухів, а також різноманітності прояву рухових і психічних якостей, які вимагаються від спортсменів. При цьому юні та дорослі фехтувальники знаходяться в рівних умовах, бо ведуть бої по одним й тим самим правилам. Використовується однакова зброя та захисне екіпірування, включаючи розміри та вагу клинків.

Однак навчання дітей та підлітків має суттєві особливості через обмеженість рівня рухових та психічних якостей у кожному віці, які визначають можливості засвоєння багатьох розділів фехтування. Має своє значення і динаміка спеціалізації різноманітних рухових здібностей, а також характеристики та тривалість впливу пубертатного періоду на їх прояв. Тому при побудові багаторічного тренування, з метою систематизації змісту навчання юних фехтувальників, доцільно розділити його на вікові ступені, у тому числі перших двох на частини у випадку раннього початку регулярних занять (7 – 10 років).

Зваживши розподіл вправ та напрямків їх застосування за роками навчання, слід мати на увазі, що послідовність ускладнення їх змісту, розроблена та успішно апробована на спортсменах різного віку, включаючи і дорослих. Відчутна лиш різниця в тому, що ті, хто почав займатися пізніше, а також ті, хто має великий руховий досвід, засвоюють фехтування зазвичай в більш короткі строки. При цьому є значуща можливість пропустити спрощені різновиди дій, які необхідні для навчання дітей.

Побудова та зміст початкового навчання суттєво залежить від віку тих, хто займається. Тому якщо к вивченню фехтування залучаються діти 7 – 8

років, а не як зазвичай 10-11 років, то протягом одного – двох років вони знайомляться з простими прийомами фехтування, спеціалізованими положеннями та рухами. В свою чергу, у віці 9 – 10 років діти використовують основні засоби ведення бою та проводять початкові тренування. У практиці організації навчання фехтуванню дітей 7 -10 років доцільно більшу частину часу відводити на ігрові форми проведення вправ при їх загальному напрямку на розвиток рухових якостей та функціональних можливостей психічної сфери дітей. Ігрові вправи створюють на заняттях приємний емоційний фон, сприяють виникненню мотивів для вольових зусиль, покращуючи тим самим результати тренувань та створюючи передумови для формування в подальшому вольових якостей.

Вивчення прийомів фехтування, які відрізняються своєрідністю початкових положень та рухів, потребує прояву уваги, яку діти 7 – 10 років можуть утримувати не більше 10 хвилин. Тому при проведенні вправ необхідне переключення уваги між вправами, в тому числі у вигляді коротких перерв з загальними поясненнями, персональними зауваженнями та позитивними оцінками.

Спеціальні тренування обмежуються вивченням вузького складу типових спеціалізованих положень та рухів зброєю, а також вправ для маніпулювання клинком й ознайомлення з особливостями виконання прийомів пересувань. Чітко обмежується і використання вправи на оволодіння руховими основами атак та захисту, які тренуються без значних по об'єму повторів.

У початковій спеціалізації вік дітей, які займаються 11-14 років, стаж занять 3-5 років. В перші два роки (11-12 років) стандартизується виконання прийомів фехтування, а також формуються спеціальні вміння, які ґрунтуються на прояві рухових реакцій. Потім протягом двох років (13-14 років) засвоюються базові дії та проводиться адаптація спортсменів до умов змагань.

Прискорюється оволодіння базовими засобами нападу та захисту, які дозволяють вести бій у відповідності з особливостями техніки та тактики в обраному виді фехтування. Забезпечується підвищення функціональних можливостей юних фехтувальників для збільшення темпів і підвищення якості засвоєння техніки та тактики.

На заняттях з підлітками 11-12 років зберігається необхідність частого застосування ігрового напрямку побудови вправ через їх сильний емоційний вплив. Використовувані найбільш ефективно при групових формах організації тренувань, вони дозволяють також знизити кількісні втрати серед спортсменів у результаті звичайного відсіву у складі дитячих груп.

Разом з тим у віці 10-12 років починається пубертатний період у спортсменів, змінюється баланс нервових процесів у сторону збудження. Це може дещо знизити рухову пам'ять при виконанні комбінацій рухів, які мають протяжність і просторові амплітуди. Можливо також у віці 13-14 років дітей зниження показників точності нанесення уколів (ударів) у ситуаціях зі зміною моментними та дистанційними особливостями виконання нападів.

У віці 10 - 12 років важко передбачення дистанції до супротивника та моменту зіткнення з його клинком. Ще відсутня точність у реакціях з вибором з двох сигналів та, в особливості, у реакціях з гальмуванням та переключенням. Це пов'язано з формуванням властивостей уваги, яка у 10 – 12 років ще важко концентрується на об'єкті, а тим паче тривалий час. Має місце й слабкий самоаналіз якості виконаних прийомів, який ускладнює оцінки допущених помилок у вправах з тренером чи партнером.

Відмічено, що вже з 10 років підлітки здатні до вольових зусиль у відповідності з власними мотивами. Тому заохочувані тренером вольові зусилля дітей прискорюють засвоєння прийомів і покращують загальні результати тренувань.

Незважаючи на високу імпульсивність, властивої дітям 10 – 12 років, деякі з них вже можуть проявляти рішучість, а наполегливість лише в умовах певного інтересу чи захоплення. Разом з тим змінюється у результаті статевого дозрівання динаміка нервових процесів, яка виражається у зайвих проявах сміливості, зниженні витримки та самовладання.

Спеціалізований зміст тренувань придбає напрямок на підвищення рівня гнучкості, швидкості одиночних рухів і стрибучості. У певній мірі важливі й вправи на проявлення спритності у зв'язку з вимогами до координаційних

можливостей, які поступово підвищуються. Приділяється їй увага розвитку сили м'язів ніг та кистям рук, особливо у дівчат, приріст сили у яких найбільш високий саме з 11 до 14 років.

У вправах на швидкість акцентується зусилля на її проявлення у максимальному темпі рухів, зростання якого проходить інтенсивно до 12 – 13 років. В свою чергу, значний приріст швидкості рухів помічено у віці 10 – 12 років.

У поглибленому тренуванні вік спортсменів 15 – 16 років, стаж занять 5 – 7 років. Основні педагогічні зусилля направляються на розширення складу дій та тактичних ситуацій для їх застосування, корекцію тактичних основ ведення бою. При цьому успішно проходить спеціалізація психофізіологічних функцій, у результаті якої у підлітків скорочується час рухових реакцій, покращується розподіл уваги між атакою та захистом. Крім того, точніше передбачається час та відстань до рухомого клинка супротивника та дистанція у поєдинку.

Декілька покращується рухова пам'ять, дозволяючи зберігати досягнуті амплітуди рухів і динаміку виконання дій. Створюються передумови для розвитку тактичного мислення, яке потребує швидкості аналізу інформації про дії супротивника в умовах дефіциту часу для вибору тактичних намірів.

Має місце деякий прогрес у формуванні психічних якостей та, зокрема, емоційної стійкості та витримки. Однак рівні їх прояву в більшій мірі оснований на індивідуальних властивостях особистості.

У віці 15 – 16 років починається формуватися індивідуальний стиль ведення поєдинків, що потребує корекції складу дій і ситуацій їх підготовки та застосування, які використовуються в змаганнях. Відповідно, засвоєння засобів фехтування, які складають його основу, повинно бути посилено подальшою спеціалізацією рухових та психічних якостей, формуванням тактичних вмінь.

Рівень швидкості рухів у підлітків 15 – 16 років практично постійно підвищується. Таким чином, створюються сприятливі можливості для систематичного та ефективного використання вправ на проявлення динамічної сили.

Підвищення показників спритності також є важливими, бо швидке застосування комбінацій дій у фехтувальників 15 – 16 років лімітується проявленням

координаційних здібностей. Поступово досягається необхідний рівень функціональних можливостей, які забезпечують спеціальну витримку спортсменів.

Особливістю змісту рухової підготовки фехтувальників 15 – 16 років є спеціалізація рухових якостей за рахунок збільшення обсягів вправ, які складаються з комбінацій прийомів пересувань. Підвищуються вимоги до показників швидкості їх виконання та спритності при координуванні різного напрямку рухів.

У міжнародній практиці вік 15 – 16 років входить до категорії кадетів, які мають можливості брати участь у значній кількості змагань, зокрема до 10 – 15 у річному циклі. Кращі фехтувальники виступають у юнацьких національних та регіональних першостях за своєю віковою категорією, а окремі спортсмени навіть у міжнародних турнірах, в тому числі й серед юніорів.

У спортивному удосконаленні вік спортсменів 17 – 19 років, стаж занять 8 – 10 років. Основним напрямком тренування стає індивідуалізація техніко – тактичної підготовки з урахуванням виниклих стійких схильностей до певних дій та особливостям тактики ведення боїв, показників психічних і рухових здібностей спортсменів.

Вибір засобів та методик індивідуалізації техніки та тактики, які особливо проявляються у складах дій та ситуаціях їх застосування, проходить на фоні стабільних психічних процесів у зв'язку з сформованістю психофізіологічної сфери спортсменів. Розвинені естетичні оцінки дозволяють їм покращити техніку та тактичні моделі, враховуючи виразність застосування дій у змаганнях, їх видовищний ефект на оточуючих.

Юнаки та дівчата 17 – 19 років відрізняються самостимуляцією при проявленні вольової активності, що необхідно використовувати для підвищення вимог до рухової та техніко - тактичної підготовки. Адже спортсмени вже можуть проявляти достатній рівень наполегливості та витримки на рахунок досягнень конкретних та віддалених тренувальних та змагальних цілей. Здібності до прояву витримки та самовладання суттєво розширюють можливості удосконалення змісту тренувань та складу застосованих у боях тактичних

моделей, довільної зміни поведінки у змаганнях на основі термінових оцінок та поточних тактичних потреб.

Рухома підготовка фехтувальників 17 – 19 років направляє здебільшого на продовження зусиль по підвищенню рівня спритності та витривалості, збереження досягнутих об'ємів швидкісно – силових вправ.

Підтримується рівень стартової швидкості та темпу виконання типових комбінацій спеціалізованих рухів, підвищення яких к 18 рокам зазвичай закінчується. Крім того, стрибучість, пов'язана зі швидкісними та силовими показниками фехтувальників, зазвичай досягає максимального рівня вже к 17 – 18 рокам, а у дівчат навіть к 15 – 16 рокам. Однак зберігаються можливості підвищення швидкості виконання дій у боях за рахунок скорочення амплітуд рухів клинком та довжини пересування до супротивника, скорочення часу передумови моменту початку атаки чи захисту.

Особлива увага починає належати витривалості, так як по мірі приближення до фіналів змагань зростає втома. А воно може викликати зниження рухової активності та погіршення точності уколів (ударів). Тому обов'язково засобом рухової підготовки у юнаків та дівчат 17 – 19 років стають спортивні ігри, особливо баскетбол, міні – футбол та інші. Їх регулярне використання з урахуванням строгого дозування та зменшення умов для травматизму, необхідно також і в цілях відновлення після напружених тренувань і змагань.

Найбільш важливим засобом підвищення витривалості та загального рівня техніко - тактичної підготовки фехтувальників є змагання різноманітного рангу. Регулярна участь в особистих та командних турнірах приблизно від 15 до 20 в річному циклі дозволяє успішно адаптуватися до спеціалізованих навантажень, а також постійно покращувати тактику ведення боїв.

У найсильніших фехтувальників 17 – 19 років починає формуватися напрямок до вищих досягнень. Тому маючи можливості приймати участь у великій кількості офіційних та тренувальних змагань, швидко підвищують кваліфікацію спортсменів, а кращі серед них приймають участь в юніорських першостях своїх країн та світу. Таким чином, маючи стаж занять фехтуванням

до 8 – 10 років багато спортсменів здобувають рівень підготовки, який дозволяє претендувати на вхід до складу збірних команд своїх міст, а потім приймати участь в найбільших національних та міжнародних змаганнях.

Вища спортивна майстерність належить до спортивної еліти, так як прагнення попасти до неї, передбачає участь у боротьбі за звання найсильнішого фехтувальника країни, Європи та світу, потрапляння в число претендентів на завоювання олімпійських медалей. При цьому домогтися подібного положення можливо лише цілий рік показуючи високі результати у рейтингових турнірах, які щоразу виявляють конкретне співвідношення сил між учасниками, яке впливає на жеребкування змагань та участь у найбільших особистих та командних першостях, в тому числі чергових Олімпійських ігор.

Відповідно, фехтувальник, мотивований на результат світового класу, повинен бути боєздатним практично протягом всього річного циклу, мінімально йому необхідно повноцінно приймати участь у крупних змаганнях з грудня кожного року по жовтень наступного року. А це можливо при встановленні на досягнення високих результатів тільки за умови постійної підтримки певного рівня тренуваності.

Саме рухова підготовленість й перш за все її спеціалізація є фундаментом тренувальної та змагальної діяльності, спрямованої на удосконалення техніки та тактики, загальне підвищення майстерності та досягнення запланованих результатів на відповідальних турнірах. Важливим також постає збереження досягнутої підготовки в ході відбірних циклів до чемпіонатів країни, світу та Олімпіадам.

Таким чином, зміст рухової підготовки на етапі вищих досягнень націлено на підвищення рівня спеціалізації ведучих якостей, в тому числі індивідуально властивих фехтувальнику, а також на використання загальнорозвиваючих рухових вправ у цілях психічної реабілітації після змагань та напружених тренувань.

Висновки з данного дослідження. Врахування виявлених особливостей вікової динаміки вдосконалення рухових якостей в процесі підготовки є дуже важливою, необхідною умовою для розвитку та підвищення майстерності фехтувальників.

Література:

1. Тышлер Д.А., Мовшович А.Д. Двигательная подготовка дехтовальщиков. – М.: академический Проект, 2007. – 153 с. – (Технологии спорта).
2. Бычков Ю.М. Тренер в уроке фехтования/ Ю.М.Бычков. – М.: Физическая культура, 2006. – 176 с.
3. Дрюков О.В. Фехтування на шпагах: теорія і методика: Монографія / О.В.Дрюков, В.О.Дрюков. – Київ: Центр ДЗК, 2017. – 224 с.
4. Дрюков О.В. Підготовка спортсменів у фехтуванні на шаблях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Дрюков В.О., Шуберт В.С. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 246 с.
5. Раш К.Б. Приглашение к бою . – М.: Сов.Россия, 1984. – 128 с., ил. (Время. Характер. Судьба).

УДК 376+501

Педагогічні науки

МЕТОД ПЕРЕРІЗІВ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ СТЕРЕОМЕТРІЇ

Шемрай І. В.,
*студентка факультету
математики та інформатики
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

В шкільному курсі стереометрії є розділ задач присвячений перерізам просторових тіл площиною, що викликає у здобувачів освіти певні труднощі. У даній роботі зібрано і систематизовано основний планіметричний і стереометричний матеріал, який дає змогу доступно викласти дану тему для здобувачів освіти в 10-11 класах загальноосвітніх шкіл.

Наведені основні методи побудови елементарних перерізів тривимірних тіл: метод слідів, метод внутрішнього проектування, комбінований метод.

Зібрано і розв'язано задачі на побудову перерізів. Задачі структуровано за рівнем складності, простіші задачі виносяться для розгляду в шкільному курсі сте-

реометрії, а тяжчі задачі слід розглядати на факультативних заняттях з математики.

Перерізом багатогранника площиною називається геометрична фігура, яка являє собою множину всіх точок простору, які одночасно належать і площині, і багатограннику. Площина при цьому називається *січною площиною*.

Слідом називається пряма перетину площини перерізу з даною площиною.

Метод слідів

Суть методу: необхідно побудувати слід січної площини з основою багатогранника, який розглядається .

Розглянемо алгоритм, за яким виконуємо побудову перерізу:

- 1) Будуємо слід перетину основи багатогранника з площиною перерізу.
- 2) Знаходимо точки перетину отриманого сліду з площинами бічних граней або діагональними перерізами даних багатогранників.
- 3) Будуємо шуканий переріз, з'єднавши всі точки.

Метод внутрішнього проектування

Оскільки, метод слідів не завжди є зручним, а часто навіть громіздким . Тому що, побудова часто займає досить багато місця на площині побудови (папері, дощі тощо) бувають і такі випадки, коли точки перетину можуть і виходити за межі нашої площини. Саме тому ми розглянемо ще й інший метод, а саме: метод внутрішнього проектування .

Суть методу : необхідно вибрати напрям проектування та побудувати слід шуканого перерізу на площині проектування.

Розглянемо алгоритм за яким здійснюється побудова:

- 1) Визначаємо площину та напрямок проектування (за площину варто обрати основу багатогранника, а за напрямок відповідатиме ребро цього ж багатогранника);
- 2) Знаходимо проекцію кожної точки нашого перерізу на проектуючи площину;
- 3) Обираємо ребро на якому побудуємо точку перерізу січної площини та багатогранника;
- 4) Знаходимо точки перетину ребра багатогранника із січною площиною;
- 5) Будуємо шуканий переріз.

Комбінований метод

Даний метод є найбільш простим та доступним, адже в ньому одночасно застосовується як метод слідів так і метод внутрішнього проектування.

Суть методу: на деяких етапах побудови ми використовуємо або метод слідів або метод внутрішнього проектування, а на інших етапах цього ж перерізу ми використовуємо теореми паралельності та перпендикулярності прямих і площин.

Розглянемо алгоритм для побудови

- 1) Необхідно обрати площину та напрямок проектування(за площину можемо обрати основу нашого багатогранника, а за напрямок – одне із ребер багатогранника).
- 2) Знайдемо проекцію кожної з точок нашого перерізу на площині проектування.
- 3) Знайдемо точки перетину прямих, які належать нашому перерізу з їхніми проекціями на площині проектування.
- 4) Побудуємо слід січної площини на проектуючу площину.
- 5) Знайдемо точки перетину сліду з бічними гранями або діагональними перерізами цих багатогранників.
- 6) Побудуємо отриманий переріз.

Зібраний матеріал дозволяє доступно викласти тему перерізів просторових тіл для здобувачів освіти в 10-11 класах. Що допоможе учням добре підготуватися до ЗНО.

Література:

1. Геометрія (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / Є.П.Нелін. – Харків :Вид-но «Ранок», 2018.-240с.:іл.
2. Геометрія : навч. посібник для 7-11 кл. серед. шк. /Погорелов О.В.– 9-те вид. – К.:Рад.шк., 1990.-287 с.
3. Геометрія: Стереометрія: підручник для 10-11 кл. серед. шк. /Погорелов О.В.– 6-те вид. – К.:Освіта, 2001.-128 с.

4. Геометрія : навч. посібник для 6-10 кл. серед. шк. /Погорелов О.В.– 6-те вид. – К.:Рад.шк., 1987.-287 с.

5. Геометрія (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / О.С.Істер, О.В.Єргіна, – Київ :Вид-но «Генеза», 2018.-368с.:іл.

6. Методика решения стереометрических задач: пособие для учителя / Бевз Г.П. – К.: Рад. шк., 1988. – 192с.

Педагогічні науки

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ШКОЛІ

*Шемрай Марія,
II курс ОР магістр,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв,
науковий керівник : Пацалюк І.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент.
м. Івано –Франківськ, Україна*

Останніми роками інтерес до нестандартних уроків в школі значно посилюється. Це пов'язано з соціальними перетвореннями, що відбуваються в нашій країні, які створили певні умови для перебудовних процесів у сфері освіти – створення нових типів шкіл, активного впровадження в практику різних педагогічних інновацій, авторських програм і підручників. Організація нетрадиційного розвиваючого навчання передбачає створення умов для опанування школярами прийомів розумової діяльності. Володіння ними не лише забезпечує новий рівень засвоєння, але й дає істотні зрушення в розумовому розвитку.

На думку О. Антипової, В. Паламарчук, Д. Рум'янцевої, суть нестандартного уроку полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке б викликало насамперед інтерес учнів і сприяло їхньому оптимальному розвитку й вихованню [1, с. 65]. Л. Лухтай називає нестандартним уроком той, при проведенні якого

учитель не дотримується чітких етапів навчального процесу, методів, традиційних видів роботи [3, с. 31]. Е. Печерська бачить головну особливість нестандартного уроку у викладанні певного матеріалу в формі, пов'язаній з численними асоціаціями, різними емоціями, що допомагає створити позитивну мотивацію навчальної діяльності [5, с. 62].

Нестандартний урок розглядається, як нова форма уроку. Тому нестандартні уроки, як новий тип або клас уроків характеризуються особливою довірливою атмосферою між учасниками навчального процесу, що створює максимально сприятливі умови для перетворення учнів на активних суб'єктів цього процесу.

Істотними ознаками нестандартного уроку є:

- гнучкість структурної побудови;
- зміна усталених функцій учителя й учнів;
- активне застосування групових форм роботи;
- максимальна реалізація міжпредметних зв'язків.

Використання нестандартних форм уроків має певні переваги, оскільки вони дають змогу урізноманітнювати навчальну діяльність, відійти від чітких рамок стандартного уроку з його незмінною структурою: опитування, пояснення, закріплення, домашнє завдання; сприяють підвищенню активності учнів, а отже й ефективності уроку. Стимулюючи творчу діяльність учителя та його вихованців, нестандартні уроки створюють сприятливі умови для співпраці, що є надзвичайно важливим у роботі школи.

Мета уроків образотворчого мистецтва полягає у розвитку в дітей схильності до спостереження за навколишньою дійсністю, розвитку найважливіших для художньої творчості умінь – бачити життя очима художника. Формування спостережливості, уваги до навколишньої дійсності освоєння художніх матеріалів – основні завдання цієї навчальної дисципліни. Особливість нестандартних уроків полягає в такому структуруванні змісту та форми, яке викликало б інтерес в учнів, сприяло їх оптимальному розвитку і вихованню.

Дослідженням з даної теми займалися вчені: Н. Абашкіна, І. Василюк,

С. Луценко-Ковтун, В. Чайка, В. Шамардин. В їхніх педагогічних поглядах ми можемо зустріти наголошення на потребі використання нетрадиційних форм організації навчання школярів для формування всебічно розвиненого підростаючого покоління [7, с. 154].

Для нестандартних уроків характерною ознакою є інформаційно-пізнавальна система навчання – оволодіння готовими знаннями, пошук нових даних, розкриття внутрішньої сутності явищ через диспут, змагання. Порівняно із звичайним традиційним заняттям, нестандартний урок стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу школярів. Навчання на ньому спрямоване на підвищення їхніх знань, формування працьовитості, потрібних у житті навичок та вмінь.

Характеризуючи сучасну освітню практику, С. Кельм вказує на те, що нестандартні уроки образотворчого мистецтва мають специфічні можливості та характеризуються відповідними методичними аспектами їх проведення. На думку автора, «Назви уроків дають деяке уявлення про цілі, завдання, методику проведення таких занять. Найпоширенішими типами нетрадиційних уроків є: уроки-ділової гри, уроки-змагання, уроки типу КВК, уроки-консультації, комп'ютерні уроки, театралізовані уроки, які ведуть учні, уроки-конкурси, уроки-тренінги або тренінги уроки з груповими формами роботи тощо» [2, с. 13].

Відмінною від традиційних є будова сучасних типів нестандартних уроків. Використання нетрадиційних уроків виявило ряд істотних недоліків, що знижують педагогічну ефективність навчального процесу: стихійність і несистемність використання таких уроків; відсутність прогнозу позитивних змін, тобто зростання якості формованих знань та вмінь, змін у розвитку учнів.

Зрозуміло, що ніхто не вимагає відміни традиційного уроку, як головної структури навчання і виховання дітей, тобто використання методів у різноманітних типах навчальної роботи: нестандартних, нетрадиційних, оригінальних прийомів, які активізують усіх учнів, підвищують інтерес до уроку, в той же час забезпечують та задовільняють швидкість засвоєння шкільного матеріалу, запам'ятовування, розуміння з урахуванням здібностей та віку школярів.

Чимало творчих учителів почали використовувати незвичайні та особливі варіанти уроку, новітні побудови навчального уроку, що суттєво різняться від уроків так званого класичного зразка.

До цих уроків потрібно старанно та ретельно готуватися: давати дітям завчасні завдання, роз'яснити їм структуру уроку, значення та завдання кожного школяра; підготувати підручники, презентації до уроку, дидактичний матеріал. Розробка такого уроку передбачає урахування особливостей учнів та можливостей класу в загальному, характеру та здібностей школяра, який отримав конкретне визначене завдання та послідовність його виконання. Проте потрібно відмітити, що занадто часте використання аналогічних форм структури навчального уроку недоцільне через те, що нетрадиційні та нестандартні уроки можуть перетворитися на традиційні, що, врешті, спонукає до зниження у дітей інтересу до навчального предмету та бажання вивчати цей предмет.

Враховуючи означену класифікацію, можна стверджувати, що нестандартний урок образотворчого мистецтва, окрім названих вище характеристик будується на основі системно-діяльнісного підходу до навчання.

Аналіз наукових джерел доводить необхідність впровадження в педагогічний процес нетрадиційних форм уроків, оскільки саме вони дають змогу зробити навчальний процес дійсно привабливим для учнів, підвищити їхню мотивацію до навчання.

Нестандартні, нові підходи до організації навчальної діяльності захоплюють та дивують учнів, викликаючи прагнення займатися цією цікавою та новою справою.

Література:

1. Антипова О., Рум'янцева Д., Паламарчук В. У пошуках нестандартного уроку. Радянська школа. 1991. № 1. С. 65–69.
2. Кельм С. В. Нетрадиційні уроки образотворчого. Черкаси : ЧОПОПП, 2014. 56 с.
3. Лухтай Л. Нестандартний урок. /Початкова школа. 1992. № 3–4. С. 31–32.
4. Мойсеюк Н. Педагогіка: навч. посібник. 5-те вид., доповнене і перероблене. Київ : ФОП Мосейюк В. Ю., 2007. С. 656.

5. Печерська Е. Уроки різні та незвичайні. Рідна школа. 1995. № 4. С. 62–65.
6. Сидоренко Т. Типові та нетипові форми організації навчання. Управління школою. 2004. № 14. С. 6–8.
7. Чайка В. Основи дидактики : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. С. 238.

УДК 374.1

Педагогічні науки

УРІЗНОМАНІТНЕННЯ ЗМІСТУ ТА ФОРМ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Шкварчук О. В.

студент,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Анотація. У статті здійснено аналіз дослідження урізноманітнення змісту та форм позаурочної роботи засобами телебачення. Звернуто увагу на розвиток виховних результатів засобами позаурочної діяльності. Виокремлено мету та завдання позаурочної роботи. На думку автора статті, структура телебачення і різноманітність видів діяльності дає можливість будь-якій дитині знайти «своє місце» і реалізувати будь-які свої творчі здібності.

Ключові слова: телебачення, позаурочна робота, навчально-виховний процес, інформаційні технології

Annotation. The article analyzes the diversity of content and forms of extracurricular work by means of television. Attention is paid to the development of educational results by means of extracurricular activities. The goals and objectives of extracurricular work are highlighted. According to the author, the structure of television and a variety of activities makes it possible for any child to find "their place" and realize any of their creative abilities.

Keywords: television, extracurricular activities, educational process, information technologies

Постановка проблеми. Сучасна школа покликана сприяти відтворенню та утвердженню національної культури, виховувати духовно багате підрастаюче покоління. Духовність, духовна культура визнані одними з найважливіших рис громадянина України. Національне виховання в українській державі має бути спрямоване на формування у молоді і дітей світоглядної свідомості ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв та інших соціально значущих надбань вітчизняної і світової духовної культури [5, с. 53].

Природно, що такі зміни у реформуванні сучасної школи на засадах гуманізації національної освіти й виховання ставлять перед педагогами завдання не тільки оновлення змістового наповнення навчальних дисциплін. Передусім важливо створити учню такі психологічно комфортні умови як під час навчального процесу, так і в позаурочній роботі, коли він матиме можливість реалізувати свої творчі здібності, задовольнити художньо-естетичні потреби тощо. Універсальною моделлю життя та ефективним засобом педагогічного впливу на формування духовності, естетичної свідомості дитини є мистецтво, зокрема телебачення, а також ті традиції, які зарекомендували себе у виховній практиці впродовж століть.

Відповідно до зазначеного, актуальність дослідження визначається необхідністю осмислення та подальшого використання досвіду використання телебачення в роботі з учнівською молоддю.

Формулювання цілей статті. Мета роботи направлена на дослідження урізноманітнення змісту та форм позаурочної роботи засобами телебачення.

Виклад основного матеріалу. Виховання є одним з найважливіших компонентів освіти в інтересах людини, суспільства, держави. Основними завданнями виховання на сучасному етапі розвитку нашого суспільства є формування в учнів цивільної відповідальності і правової самосвідомості, духовності і культури, ініціативності, самостійності, здатності до успішної соціалізації в суспільстві [1, с. 67].

Позаурочна діяльність є складовою частиною навчально-виховного процесу та однією з форм організації вільного часу учнів. Позаурочна діяльність розумі-

ється переважно як діяльність, організована в позаурочний час для задоволення потреб учнів в змістовному дозвіллі, їх участь в самоврядуванні і суспільно корисній діяльності. Правильно організована система позаурочної діяльності являє собою ту сферу, в умовах якої можна максимально розвивати або сформувати пізнавальні потреби і здібності кожного учня, яка забезпечить виховання вільної особистості. Виховання дітей відбувається в будь-який момент їх діяльності. Однак найбільш продуктивно це виховання здійснювати у вільний від навчання час [6, с .43].

Години, що відводяться на позаурочну діяльність, використовуються за бажанням учнів і спрямовані на реалізацію різних форм її організації, відмінних від урочної системи навчання. Заняття проводяться у формі екскурсій, гуртків, секцій, круглих столів, конференцій, диспутів, КВК, вікторин, святкових заходів, класних годин, шкільних наукових товариств, олімпіад, змагань, пошукових і наукових досліджень і т.д. Відвідуючи гуртки та секції, учні прекрасно адаптуються в середовищі однолітків, завдяки індивідуальній роботі керівника, глибше вивчається матеріал. На заняттях керівники намагаються розкрити в учнів такі здібності, як організаторські, творчі, музичні, що відіграє важливу роль у духовному розвитку підлітків.

Виховна система школи вимагає від педагогічного колективу максимального сприяння розвитку потенційних можливостей особистості дитини, здатності до творчої думки, що прагне до духовного самовдосконалення, незалежності, володіє почуттям власної гідності, яка вміє приймати раціональні рішення і нести відповідальність за свої вчинки.

Позаурочна діяльність спрямована на розвиток виховних результатів:

- набуття соціального досвіду;
- формування позитивного ставлення до базових суспільних цінностей;
- набуття школярами досвіду самостійної громадської дії. [3, с .29]

Мета позаурочної діяльності: створення виховного середовища, що забезпечує активізацію соціальних, інтелектуальних інтересів учнів у вільний час, розвиток здорової, творчо зростаючої особистості, з формованою громадянською відповідальністю та правовою самосвідомістю, підготовленою

до життєдіяльності в нових умовах, здатною на соціально значиму практичну діяльність, реалізацію добровольчих ініціатив.

Завдання позаурочної діяльності:

- створення умов для ефективної реалізації основних цільових освітніх програм різного рівня, що реалізуються в позаурочний час;

- удосконалення системи моніторингу ефективності позаурочної діяльності в школі;

- визначення змісту додаткової освіти, її форм і методів роботи з учнями з урахуванням віку, виду освітнього закладу, особливостей соціокультурного оточення;

- формування умов для створення єдиного освітнього простору, зміцнення шкільних традицій;

- розширення видів творчої діяльності;

- створення максимальних умов для засвоєння учнями духовних і культурних цінностей, виховання поваги до історії та культури свого та інших народів;

- звернення до особистісних проблем учнів, формування їх моральних якостей, творчої та соціальної активності;

- профілактика асоціальної поведінки [5, с .53].

Педагогічні завдання успішно вирішуються лише при органічному поєднанні навчально-виховної роботи в ході уроку з цілеспрямованою дією на учня в позаурочний час.

Ефективність нетрадиційних форм навчання, виховання і розвитку добре відома. Такі заняття, заходи наближають шкільне навчання до життя, реальної дійсності. Діти охоче включаються в таку зайнятість, бо потрібно проявити не тільки свої знання, а й кмітливість, інтуїцію, творчість. З допомогою нетрадиційних форм можна вирішити проблему диференціації навчання, організації самостійної пізнавальної діяльності учнів. Для того, щоб захопити своїх учнів, їх потрібно не просто наповнити знаннями, як "порожня посудина", а запалити в них ту "іскорку", яка по мірі розгортання вела б їх до вершини пізнання.

Переваги нетрадиційних форм виховної роботи :

- не сковують навчально-виховний процес;
- вносять різноманітність в шкільні будні;
- оживляють атмосферу в колективі, піднімають настрій;
- наближають навчально-виховний процес до життєвих ситуацій.

Найбільш проблемними є вміння:

- надавати взаємодопомогу у співпраці (в парах), приймати правила роботи в парі;
- домовлятися і приходити до спільної думки;
- задавати прості питання і відповідати на них;
- використовувати засоби інформаційних і комунікаційних технологій для вирішення комунікативних і пізнавальних завдань. Існують проблеми в пошуку інформації. Слабке знання комп'ютерних програм;
- усвідомлено будувати мовне висловлювання відповідно до завдань комунікації і складати тексти в усній і письмовій формах;
- домовлятися про розподіл функцій і ролей у спільній діяльності;
- формулювати навчальну задачу;
- визначати послідовність роботи виконання практичної дії;
- складати план дій при роботі в групі. Також не всі діти можуть проявити свої таланти, розкритися [7, с .34].

Основною причиною таких результатів ми бачимо в слабкій ефективності застосовуваних форм організації позаурочної діяльності, прийомів і технологій.

«Слабкість» в тому, що існуючі форми не забезпечують для дітей презентабельності отриманого результату. І на наш погляд шкільне телебачення саме та форма, де цей результат актуальний і найбільш яскраво демонструє дитячі результати.

Таке "телевізійне" освітнє середовище сприяє вирішенню низки завдань:

- створення єдиного виховно-освітнього простору, що дозволяє реалізацію різних за змістом, але єдиних за структурою і методологічних підходів до планування та оцінки програм в позаурочній діяльності;

- поступове, поетапне нарощування універсальних навчальних дій, що забезпечує наступність між рівнями освіти.

Структура телебачення і різноманітність видів діяльності дає можливість будь-якій дитині знайти «своє місце» і реалізувати будь-які свої творчі здібності.

У дітей розвивається усна мова.

Озвучуючи сюжет перед камерою під час зйомок або відеоматеріали в процесі монтажу фільму, дитина стикається з необхідністю грамотно формулювати і викладати свої думки. Вона прикладає максимум старання, так як відчуває відповідальність (адже фільм згодом побачать його друзі, однокласники, вчителі, родичі) і націлений на результат. Технічна можливість прослухати/переглянути запис дає школяреві унікальну можливість почути себе з боку, самостійно або за допомогою дорослих знайти й виправити свої мовні помилки, попрацювати над правильним інтонуванням мови, над постановкою логічного наголосу фрази. Крім того, при систематичних заняттях в рамках «шкільного телебачення» у школяра розширюється загальний кругозір, збагачується словниковий запас і набір вживаних граматичних конструкцій мови, що плавно веде його до оволодіння грамотною літературною мовою.

У той же час, дитина на практиці знайомиться з такими жанрами, як репортаж, усне есе, нарис, інтерв'ю, вчиться передавати і засвоювати інформацію у вигляді різних текстів: опис, розповідь, коротке інформаційне повідомлення, діалог.

Учні отримують можливість навчитися:

- вести відеозйомку відповідно до правил вибору, місця, ракурсу, освітлення;
- працювати з сюжетно-тематичним (смісловим) матеріалом, готувати текстовий матеріал для закадрового супроводу;
- вести бесіду, задавати питання,
- визначати актуальність, проблему працювати з технічними засобами обробки звуку і відео;
- монтувати відео.

Оцінювання результатів роботи і самої діяльності проводиться відповідно до критеріїв, що розробляються спільно з учнями на етапі планування роботи по створенню програми або репортажу. Таким чином, в процесі роботи діти розуміють, що і як вони повинні зробити, щоб отримати високоякісний продукт [2, с .55].

А в оцінці готового продукту бере участь і шкільний колектив учнів і педагогів та батьківська громадськість.

Можливість зворотного зв'язку при оцінці готового продукту реалізується за рахунок інтерактивного простору (оцінка відеороликів на каналі «Youtube», в соціальних мережах і за рахунок оціночних листів). Роботу з оцінними листами (розробка, збір оцінних думок і їх обробка) проводиться самими учнями, це дозволяє уникнути вчительського суб'єктивного впливу на оцінку і розуміння переваг та недоліків роботи.

Як будь-яка робота, що зачіпає велику кількість учасників, проект шкільного телебачення має певні ризики:

1. Недостатня кількість педагогів, спроможних реалізувати даний проект (не всі педагоги в достатній мірі володіють ІКТ-технологіями, застосування яких необхідне в даній роботі, недостатня захопленість вчителями ідеєю).

2. Захоплення публічністю, телевізійною оболонкою, втрата освітньої складової.

3. Мала кількість передач (відсутність ідей, мало різноманітності).

4. Втрата мотиву, втрата інтересу дітей до діяльності, що стала регулярною.

Висновки. Всі типи форм роботи мають своє педагогічне значення, і кожен з них по-своєму цінний в процесі виховання. Кожному типу форм притаманні свої специфічні виховні можливості, і вони повинні бути повністю реалізовані. Виховний процес - це об'єктивно складне і різнопланове явище, тому ефективна виховна діяльність може бути організована лише шляхом комплексного використання різних форм організації педагогічного процесу. Встановлено, що ефективність розвитку творчого потенціалу дитини залежить від форми організації виховного процесу. Для вияву творчих здібностей учнів, розвитку їхньої артистичності та мовлення важливу роль відіграє телебачення.

Література:

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. - К., 1998. – 204 с.
2. Вовковінська Н. В. Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи. - К.: Педагогічна думка, 2003. - 272 с.
3. Нові технології навчання: Наук.-метод. збірник. Вип. 18 / Ред. кол.: В. О. Зачук, О. І. Ляшенко, А. М. Федяєва та ін. - К.: ІЗМН, 1996. -152 с.
4. Савченко О. Школа культури - діалог з В. Сухомлинським/ О.Савченко // Початкова школа. - 2006. - №12. - С. 1-5.
5. Стрельников В., Губачов В. Дидактичні можливості інформаційних технологій навчання // Імідж сучасного педагога. - 2003. - № 7-8. - С. 53-57.
6. Трегубов Б. А. Свободное время молодежи: Сущность, типология, управление. - СПб.: Изд. С.- Петерб. ун-та, 1991. - 152 с.
7. Човганський Т. І. Вільний час і виховання особи. - К., 1978. - 46 с.
8. Щербань П. Формування духовної культури особистості //Рідна школа.- 1999.- № 7. – С. 14-17.

УДК 371.39

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ І СТУПЕНЯ

*Шкварчук О. В. студент,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

Анотація. У статті здійснено аналіз використання телебачення в навчально-виховному процесі школи І ступеня. Звернуто увагу на те, що телебачення займає одне з провідних місць за силою виховного впливу після сім'ї і школи, будучи каналом інтенсивної соціалізації. На думку автора, щоб знання, набуті в школі, ставали основою для самостійної дослідницької і творчої роботи, а в підсумку отримували яскраву, ефектну форму віртуального

продукту, необхідно впровадження шкільного телебачення.

Ключові слова: шкільне телебачення, навчально-виховний процес, модернізація освіти, медіаосвіта, віртуальний продукт

Annotation. The article analyzes the use of television in the educational process of the school of the I stage. Attention is drawn to the fact that television occupies one of the leading places in terms of educational impact after the family and school, being a channel of intensive socialization. According to the author, in order for the knowledge acquired at school to become the basis for independent research and creative work, and as a result to receive a bright, effective form of a virtual product, it is necessary to introduce school television.

Keywords: school television, educational process, modernization of education, media education, virtual product

Постановка проблеми. В період стрімкої зміни систем цінностей у умовах інформаційної революції далеко не до кінця усвідомлена соціокультурна роль ЗМІ в процесі освіти і перспективи її розвитку в сучасному суспільстві.

Стратегія модернізації освіти ставить для загальної освіти нові орієнтири в освітніх цілях школи I ступеня (в сфері запланованих освітніх результатів), у розвитку організаційно-економічної області механізмів системи загальної освіти. Але модернізація не зводиться тільки до введення нових економічних механізмів і до оновлення змісту освіти. Це і створення умов, що сприяють максимальному саморозвитку і соціалізації особистості у процесі навчання в умовах сучасного динамічного розвитку етнокультурного соціуму.

На місці старої системи освіти створюється нова, націлена на рішення практико-орієнтованих завдань, яка спрямована насамперед на формування універсальних способів дій учнів, що визначають здатність особистості вчитися, пізнавати, співпрацювати в пізнанні навколишнього світу. Актуальність застосування нових інформаційних технологій, в тому числі і телебачення, зумовлена своєрідністю сформованої системи освіти, орієнтованої, з одного боку, на багатонаціональний склад населення, з іншого - на необхідність входження у світовий освітній простір.

Проблеми взаємодії освіти та ЗМІ сьогодні – поле міждисциплінарних

досліджень, здійснюваних філософами, психологами, педагогами, журналістами, соціологами. Не розкриті ще механізми впливу сучасних ЗМІ на процеси формування інформаційної культури аудиторії, на соціалізацію учнівської молоді, на вироблення навичок обґрунтованого вибору тих знань, які сприяють соціальній адаптації молодого покоління до постійно мінливих умов буття в сучасному світі.

Формулювання мети статті. Метою работ є дослідження використання телебачення в навчально-виховному процесі школи I ступеня

Виклад основного матеріалу. Потужні інформаційні потоки, в контексті яких здійснюється навчально-виховний процес у сучасній школі, тяжіють до універсальної мови, на якій могли б спілкуватися користувачі незалежно від їх мовної та соціокультурної належності. Необхідно зорієнтувати школяра на життя у відкритому інформаційному просторі, при відкритому діалозі культур. Виникає необхідність вивчення живої мови і мовної культури в соціокультурному середовищі, так як сучасна людина повинна не тільки опанувати суму знань, але і сформувати навик розуміння іншої культури. Робота в цьому напрямку призводить до необхідності розробки та апробації моделі, що забезпечує комфортні умови освіти в багатонаціональній і багатомовній культурі, що забезпечує входження в міжнародний освітній процес і можливість спілкування в багатомовному культурному просторі. У сучасному суспільстві інформаційна культура стає не набором прикладних знань, що дозволяють орієнтуватися в бібліотеках, медіатеках, комп'ютерних мережах, а певним критерієм характеристики особистості, яка має уявлення про діалогічність, варіативність, відкритість знань. Наявність інформаційної культури має бути критерієм ступеня оволодіння особистістю (спеціаліста певної галузі) методами і технологією роботи з інформацією, навичками пошуку, передачі, обробки і аналізу інформації, тобто розвиток медіаосвітніх навичок. Медіаосвіта виступає тут як педагогічна система, що дозволяє використовувати методики і технології (формування комунікативної компетенції, аудіовізуальної та інформаційної грамотності) на основі концептуальних світоглядних позицій (розвиток критичного мислення щодо інформаційних потоків, що передаються різними каналами зв'язку) [3, с. 78].

У ситуації руйнування політичних та інформаційних бар'єрів наше суспільство стає все більш відкритим, ми опиняємося в ситуації необхідності освоєння принципів діалогу культур, так як смислові спектри різних культур виявилися одночасними і пов'язаними один з одним. Діалог як двосторонній інформаційний смисловий зв'язок є найважливішою складовою процесу навчання.

Системне впровадження в роботу школи нових інформаційних технологій відкриває можливість якісно нового етапу вдосконалення навчального процесу і дозволяє впритул підійти до розробки інформаційно-освітнього середовища, що володіє високим ступенем ефективності навчання [5, с .9].

За даними соціологічних досліджень, телебачення займає одне з провідних місць за силою виховного впливу після сім'ї і школи, будучи каналом інтенсивної соціалізації. Телебаченню відводиться ряд функцій: освітня, розважальна, виховна, організуюча та ін. Кожна телепередача не просто різноманітність дозвілля, але і впливає на інтелект, емоції і почуття людини.

Індивідуальний розвиток людини і формування її особистості відбувається в першу чергу в результаті активної взаємодії з навколишнім середовищем. У різні періоди життя людини співвідношення між соціальним і біологічним неоднозначно.

Довгий час телебачення вважалося безпечним заняттям, проте останнім часом багато говориться про те, що частий і безсистемний перегляд телепередач може спричинити за собою вельми сумні наслідки не лише для здоров'я дитини, але і для її психічного розвитку [3, с .59].

Відзначається різке зниження фантазії і творчої активності дітей. Вони втрачають здатність і бажання чимось зайняти себе, вважають за краще чекати нових готових розваг.

Ще одна проблема, що виникає у дітей у зв'язку з телебаченням, - неправильне харчування. Чим більше дитина дивиться телевізор, тим вона менше рухається і більше «перекушує» замість того, щоб нормально харчуватися. Це, в свою чергу, може призвести до ожиріння та інших неприємностей. У формуванні нездорових звичок істотна роль належить телевізійній рекламі. Діти, наприклад, часто всерйоз

вважають, що будь-які пластівці можуть зробити їх сильними і здоровими.

Перегляд передач, що містять сцени насильства, призводить до посилення проявів жорстокості в поведінці нормальних дітей абсолютно різного віку.

Захоплення телебаченням приховує реальну небезпеку порушення сімейних відносин, ослаблення емоційних зв'язків між близькими людьми. В той нетривалий час, коли сім'я збирається вдома, включений телевізор позбавляє людей можливості спілкуватися один з одним.

Підлітка екранне дійство нерідко веде від реального світу в світ мрій, де все "легко і гарно". Телевізійні мрії починають замінювати йому реальні вчинки, які вимагають прояву сили волі і наполегливості. Особливо страждають в цьому випадку боязкі - сором'язливі і неконтактні діти. Їм телевізор замінює товаришів, співрозмовників, порадників [6, с. 57].

Кращі з науково-популярних телепередач допомагають школярам засвоїти навчальну програму, знайомлять їх з новими галузями людського знання, сьогоденними пошуками вчених, захоплюють романтикою відкриттів і виховують прагнення приносити користь людям. Завдяки телебаченню дитина на час передачі стає повноправним учасником бесіди з видатним вченим, інженером, комерсантом, космонавтом, політиком.

Предметом будь-якого ТБ є виробництво віртуальної реальності. Віртуальна реальність – інтелектуальний продукт, який можна побачити і почути. Метою освіти є створення багатовимірної віртуальної реальності, яка включає як знання, так і морально-етичні цінності.

Чи можна з'єднати освіту і телебачення? Щоб знання, набуті в школі, ставали основою для самостійної дослідницької і творчої роботи, а в підсумку отримували яскраву, ефектну форму віртуального продукту?

Шкільне телебачення суттєво розширює поле творчої діяльності учнів та об'єднує їхні зусилля з набуття знань. Робота у шкільних телепроектах багатосторонньо активізує пізнавальну мотивацію учнів, без якої неможливе успішне навчання і самореалізація [4].

Шкільне телебачення суттєво розширює поле творчої діяльності учнів та

об'єднує їхні зусилля з набуття знань. Робота в шкільних телепроектах активізує пізнавальну мотивацію, без якої неможливе успішне навчання.

Для учня "Шкільне телебачення" — це можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу . Робота над створенням телевізійних програм дозволяє проявити себе індивідуально або в групі, спробувати свої сили в самому широкому спектрі напрямків людської діяльності – від гуманітарного до технічного, публічно показати результати своєї роботи. Ця діяльність носить практичний характер, що має важливе прикладне значення як для формування освітнього середовища, так і для розвитку особистості самих учнів. Художній за своєю суттю, проект "шкільне телебачення" націлений на об'єднання інтересів учнів, розташованих до технічних і гуманітарних наук, в єдиному руслі освітньої діяльності.

Для ефективної роботи шкільного телебачення необхідна організація консультування кожного творчого проекту як з боку вчителів-предметників, так і з боку професіоналів у галузі телебачення (фахівців шкільної телестудії, методистів з дитячої тележурналістики). Практика експерименту показує, що наявність класів з профільною спеціалізацією надає благотворний вплив на рівень освіти всієї школи – підвищує комунікативну компетентність всіх учнів, стає базою творчих і соціально-інтегративних процесів у різноманітному поліетнічному колективі [7, с .102].

Впровадження системи телебачення ставить за мету створення інтерактивного віртуального освітнього поля, що забезпечує розв'язання навчальних (предметних) та педагогічних (освітніх і виховних) завдань.

У міру реалізації проекту "шкільне телебачення" повинна змінюватися система взаємин між учнем і вчителем. До сих пір функцію носія і транслятора знань більш-менш успішно виконував учитель. Безумовно, ці аспекти його ролі в навчальному процесі зберуться і надалі. Однак науково-технічні процеси і рівень розвитку сучасного суспільства вимагають розвитку нових педагогічних технологій, які мають справу з індивідуальним розвитком особистості, формують творчу ініціативу учня, навички самостійного "руху" в інформаційних

полях. Поступово з носія і транслятора знань вчитель стає організатором діяльності, консультантом і колегою з вирішення проблеми, добування необхідних знань та інформації з різних (в тому числі і нетрадиційних) джерел. Таким чином, впровадження проекту "шкільне телебачення" через інтеграцію медіаосвіти в базову та додаткову освіту сприяє перетворенню рутинного навчального процесу на результативну творчу роботу.

Впровадження проекту "Шкільне телебачення" в освітню практику школи вимагає вирішення комплексу організаційно-управлінських, організаційно-методичних, навчально-методичних завдань, кадрового забезпечення, з урахуванням інформаційних, дидактичних і психолого-педагогічних особливостей освітнього процесу в школі з етнокультурним компонентом. Іншими словами, для реалізації проекту в першу чергу необхідні спеціально підготовлені вчителі-медіапедагоги. Вони повинні мати підготовку з медіаосвіти, володіти відеотехнологіями, мати певний рівень професійної науково-методичної підготовки за даним профілем. Функцію підготовки вчителів у рамках створення моделі шкільного телебачення виконують спеціально організовані семінари з телевізійних та відеотехнологій.

Шкільне телебачення аж ніяк не ізольоване, але включено в повномасштабний навчальний процес. Вивчення мови екрану і закономірностей створення телевізійних проектів стає основою інтеграції базової та додаткової освіти. Включаючи в освітню програму школи спецкурси з вивчення танцю, вокалу, мистецтва театру, технологій телебачення, ми показуємо різноманіття буття культури, формуємо практичні навички роботи з художньою інформацією. Ознайомлення з основами тележурналістики дає можливість ще більш розширити уявлення школярів про живий мовний процес. З одного боку, вони вивчають своєрідність публіцистичних жанрів, набувають навички роботи з текстами засобів масової інформації, з іншого, - вчать орієнтуватися в сучасному інформаційному потоці і грамотно використовувати матеріали ЗМІ в повсякденній навчальній практиці.

Освоюючи предмети естетичного циклу, школярі осягають специфіку мови мистецтва. Поняття мови розширюються і поглиблюються на кожному

предметі по-своєму. Мова художнього образу, про який можна дізнатися на уроці літератури, відрізняється від мови, якою говорить живописець або музикант. Зіставляючи мови, на яких говорять різні художники, ми формуємо образне сприйняття творів мистецтва в цілому. Це, в свою чергу, формує і збагачує образне мислення школяра [4].

Мова факту, документа, щодо яких може йти мова на уроках історії, суспільствознавства, природничо-наукового циклу, має зовсім іншу специфіку і наділяється вже не в образну форму. Такого роду документи можуть мати форму тексту, таблиці, графіки, схеми, фото - або кіноматеріалу, записи на CD і т. п. Кожне з джерел інформації має свою мовну специфіку, розуміння якої необхідно для того, щоб краще розібратися в пропонованому матеріалі, аналізувати її, робити власні висновки. Тим не менш, це також мова масової комунікації, з усіма притаманними їй особливостями. І робота з цією мовою також необхідна для загального розвитку мислення школяра. Підсумком цієї роботи стають загальне підвищення критичної компетенції, формування критичного мислення, вміння працювати з інформацією. Навички, отримані на заняттях передпрофільних і профільних курсів в рамках системи додаткової освіти, активно застосовуються на уроках. Так, наприклад, при вивченні математики, історії, уроку народної традиції були використані матеріали, зібрані при підготовці та виконанні проекту-телефільму «Єврейський календар». Пошук найбільш виразних екранних образів, власної концепції електронного монтажу і цифрових спецефектів, порівняння літературних та історичних першоджерел призвело до інтеграції таких навчальних предметів, як історія, література, інформатика.

Найважливішою складовою частиною цього проекту, головною умовою його успішної реалізації стає підготовка творчих і технічних фахівців для шкільного телебачення всередині самої школи. Така специфіка умов реалізації пропонованої моделі. Тільки в цьому випадку формується оригінальний образ ТВ, повністю спрямований на вирішення навчально-освітніх завдань. І тільки в цьому випадку шкільне телебачення виконує своє призначення. Повністю відмовлятися від запрошення професіоналів не можна, але це повинні бути, в першу чергу,

педагоги. Інакше рання профілізація призводить до втрати загального потенціалу шкільної освіти. Тільки на базі знань, ерудиції, критичного мислення, вміння працювати з явним і "прихованим" сенсами можна вибудовувати ланцюжок освоєння телевізійних технологій. Тому консультування проектів орієнтоване в першу чергу на реалізацію художньо-творчого потенціалу учнів, на творчий процес, і лише в другу чергу на передпрофільну і профільну (але відповідає всім професійним параметрам) підготовку майбутніх фахівців ЗМІ.

На основі реалізації проекту шкільного телебачення вибудована модель освітнього середовища нового типу, базовими ознаками якої є:

- підвищення ступеня інтеграції навчальних предметів освітніх областей;
- підвищення інтерактивності освітнього середовища;
- поетапне активне включення в молодіжний медіапростір на основі телевізійної та проектної творчості учнів;
- формування медіакультури учнів (критичного мислення, екранної культури, умінь розуміти і вибудовувати повідомлення на мові ЗМІ);
- формування стійкого інтересу до навчання, підвищення ступеня самореалізації особистості в навчальному процесі.

Висновки. Телебачення може збагатити інтелект і емоційну сферу дитини. Але лише в тому випадку, якщо поруч з ним дорослі люди, які здатні допомогти оцінити побачене. Будь-яка навчальна телепередача не може врахувати рівень розвитку конкретної дитини, ступінь її зацікавленості навчанням, особливості сприйняття матеріалу. У ній не може бути відображений стиль роботи вчителя, особливості взаємин вчителя і учнів.

Вплив телебачення на виховання дітей і підлітків не можна оцінити однозначно. З одного боку, комерціалізація призводить до переважання на телеекранах насильства, сексу, реклами. З іншого боку, допомагає молоді як в заняттях, так і в розширенні кругозору, відкриваючи абсолютно нові горизонти знання.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008 – 848 с.

2. Гороль П. К., Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Шестопалюк О. В. Сучасні інформаційні засоби навчання. – К.: «Освіта України», 2007. – 536 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор. : В. Ф. Іванов, О.В.Волошенюк; за наук. ред. В.В.Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012–352 с.
4. Найдьонова Л. Щоб дитина грамотно споживала медіа, треба поставити її в позицію творця (за матеріалами osvita.mediasapiens.ua) [Електронний ресурс] / Любов Найдьонова. – Режим доступу: osvita.mediasapiens.ua
5. Пушкарьова Т. Інформаційно-комунікаційна компетентність – важливий чинник формування світогляду учнів / Т. Пушкарьова // Рідна школа. – 2010 – № 9 – С. 9–12.
6. Слюсаревський М. Медіа-освіта : українська перспектива / М. Слюсаревський, Л. Найдьонова // Рідна школа. – 2010 – № 9 – С. 57
7. Тернопільська В. І. Соціально-комунікативна культура школяра : шляхи сходження : монографія / В. І. Тернопільська. – Житомир : Вид-во ПП «Рута», 2008 – 303 с.

УДК 37.07

Педагогічні науки

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО–ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Яковлева В.А.

к.пед.н., доцент

Франкевич Л.В.

магістр,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м.Київ, Україна

Нові вимоги до професійної підготовки кадрів полягають у створенні умов для навчання, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців нової формації, відкритті нових типів професійних навчальних закладів, розширенні спектра освітніх послуг, підготовці фахівців зі складних, наукоємних, інтегрованих професій, здатних забезпечити конкурентоспроможність і високу

якість продукції. Головними цінностями професійної освіти є: самостійність, професіоналізм, мобільність, підприємництво, комунікабельність.

Пріоритетами її розвитку мають стати: впровадження сучасних інформаційних технологій, доступність, ефективність, підготовка молодого покоління до життєдіяльності в постіндустріальному, інформаційному суспільстві. Існують три взаємопов'язані групи причин посилення уваги до проблем розвитку профтехосвіти [1].

Економічні причини. Зростання потреби у висококваліфікованих фахівцях. Якщо за короткий термін не вийти на світовий рівень підготовки кваліфікованих робітників і фахівців, то наша промисловість програватиме в конкурентній боротьбі з країнами, які мають відповідний кадровий потенціал. Педагогічні чинники. Професійна підготовка займає центральне місце в системі неперервної освіти, а профтехосвіта є основою всієї піраміди професійної підготовки кадрів.

Провідною проблемою тут є наступність, взаємозв'язок між загальноосвітньою школою, профтехосвітою, вищою школою та закладами післядипломної освіти. Накопичено цінний досвід співпраці профтехосвіти і службами зайнятості в питаннях підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації незайнятого населення. У зв'язку з переходом загальноосвітньої середньої освіти на 12-річний термін навчання та запровадженням профільного навчання у старшій школі актуальним є використання досвіду і можливостей профтехосвіти у трудовому навчанні, допрофесійній і професійній підготовці школярів. Без профтехосвіти неможливо ефективно розвивати і вищу школу, а це вимагає, щоб система профтехосвіти була багаторівневою і багатоваріантною. Система профтехосвіти є необхідною передумовою для розв'язання проблем зайнятості, захисту молоді від безробіття, виховання молодих людей, їх соціального захисту[2, С.5].

Отже, профтехосвіта має задовольняти потреби таких категорій населення: молоді, котра навчається у ЗПТО ; виробничого персоналу різних галузей економіки (через перенавчання, підготовку і підвищення кваліфікації працюючих або вивільнюваних працівників); незайнятого населення; інших громадян, котрі мають потребу здобути професію або змінити вид діяльності;

учнів старшої загальноосвітньої школи, які навчаються за технологічним профілем; студентів вищих навчальних закладів, котрі здобувають робітничу кваліфікацію на власній базі чи на базі ЗПТО [2, С. 1-2].

За сучасного швидкозмінного ринку праці жорстке централізоване управління освітою не може дати прогнозованого результату. Більшість країн буде господарський, адміністративний, гуманітарний, освітній простір на основі децентралізації.

Подолання суперечностей потребує теоретичного обґрунтування організаційно-практичних умов децентралізації із врахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. [3]

Отже, реформування економіки України, динамічна модернізація різних галузей виробництва та сфер послуг, посилення конкуренції на ринку праці, стійкий попит на робітників високого рівня кваліфікації зумовлюють необхідність упровадження ефективних форм і методів професійної компетентності, ціннісних установок, життєвої стратегії щодо децентралізації як управлінського механізму забезпечення гнучкого реагування ЗПТО на потреби регіонального ринку праці.

Енциклопедія освіти (2008) визначає поняття «децентралізація» як:

1. напрям модернізації управління освітою;
2. принцип, спосіб організації управління освітою, в якій основними владними повноваженнями щодо прийняття управлінських рішень наділені нижчі рівні ієрархічної піраміди управління, що відкриває широкий простір для розвитку місцевої ініціативи, врахування місцевих особливостей.

Це вимагає чіткого розмежування функцій між центральними, регіональними і місцевими органами управління, автономізації навчальних закладів. Процес децентралізації розглядається як позитивний, неминучий. Цей шлях може бути використаний як шанс для збереження національної профтехосвіти, щоб розв'язати низку суперечностей:

між традиційними підходами до підготовки фахівців та кваліфікованих робітників і постійним зростанням вимог роботодавців до рівня їх кваліфікації;

між практикою централізованого замовлення на перепідготовку кадрів та

попитом, що складається на регіональних ринках України;

між необхідністю дидактичного та матеріально-технічного забезпечення професійного навчання молоді й низьким рівнем його відповідності сучасному змістові професій, аби економіка залишалася б на рівні відповідності державних потреб. [4]

Окремо в дослідженні розглядалась роль соціального партнерства в децентралізації управління. Досвід показує, що перспективним є укладання договірних угод з тими підприємствами та фірмами, які гарантують повний соціальний пакет для учнів (харчування, оздоровлення, надання за потребою місця в гуртожитку), оплачують виробничу практику, беруть участь в удосконаленні матеріально-технічної бази ЗПТО, по змозі передають обладнання на баланс навчального закладу, організують стажування майстрів виробничого навчання тощо. Сюди ж можна зарахувати й центри соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, піклувальні ради, соціальне партнерство з так званими органами учнівського самоврядування та батьківськими комітетами, співпраця із зарубіжними партнерами тощо.

Література:

1. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студ. середніх та вищих навч. закл./ Зязюн І.А., Сагач Г.М. – К.: Укр. фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 331 с.
2. Лікарчук І.Л. Планування роботи професійно-технічного училища в сучасних умовах: наук.-метод./ Лікарчук І.Л. – К., 1997. – 69 с.
3. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління / Мармаза О.І. – Х.: Вид. Група "Основа", 2005.
4. Ніколаєнко С.М. Рейтингові системи – складові національного моніторингу якості вищої освіти./С.М. Ніколаєнко.//Вища школа.-2007.-№4.-с.№-14.

НОТАТКИ

